

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

नेपाल भाषाया लय्-पौ

विश्वन्तरया काय् म्हाय् दान ।

वर्ष ७

पूर्ण संख्या ७५

थीला

बुद्ध संवत् २४६७

नेपाल संवत् १०७४

छगू अंकया १=)

दच्छिया चन्दा ३)

“धर्मोदय”या परिवर्तन नियम

धलःपौ

○—“धर्मोदय” धर्मोदय-समाया ग्वाः पौ खः । थुकीया उद्देश्य धर्मोदय-समायाथे खः । तथापि थुकीया कर्म क्षेत्र उलि हे सीमित जुइ मखु । थव पत्रिका प्रत्येक शुक्लपक्षया प्रथम सप्ताह तक पिहाँ वइ ।

○—थुकीया दच्छिया प्राहक चन्दा ३) खुलाया २) तथा छगू प्रतिया 1)। न्यागु महीना निसै प्राहक जुये फु । पत्रना हइगु घरी नमूनाया लागी छगू प्रति सिति छ्वया हइ ।

○—राजनैतिक खँ बाहिक मेगु धर्म, शास्त्र, कला, सभ्यता, पुरातत्व, साहित्य, इतिहास, तिथि-रीति व भ्रमणात्मक खँ आदि विविध विषय सम्बन्धी लेख-कविता थुकी छापे जुइ । किन्तु विशेष याना बौद्ध-धर्म सम्बन्धि रचना छापे जुइ ।

○—लेख, कविता, समालोचनार्थ सफू निगू प्रति तथा थुगु सम्बन्धे पत्र व्यवहार सम्पादकया नामे छ्वया हये माः ।

○—सुं लेखक द्वारा प्रकट जूगु मतया उत्तरदायी सम्पादक गुबलें जुइ मखु ।

○—प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार व चन्दा व्यवस्थापकया नामे छ्वया हये माः । पत्र व्यवहार यायेगु बखते थःगु प्राहक संख्या, पूरा नां व ठिकाना बांलाक सीदयेक च्वया हये माः । मखुसा पत्रिका थ्यनिगुली गोलमाल जुइ फु ।

○—पत्रिका सकायेगु जुल धाःसा अथवा थःगु ठिकाना हेरफेर याये माल धाःसा लच्छि न्ह्यः हे व्यवस्थापकयात सूचना बिये माः । तर दच्छिया निको जक ठिकाना हीका बिये फइ ।

●—यथा समय पत्रिका थ्यंक मवल धाःसा स्थानीय हुलाके बांलाक बुझे यानाः अनं ब्यूगु लिसः तथा लच्छिया भित्रे कार्यालये पौ छ्वया हल धाःसा मेगु प्रति छ्वया हइ ।

○—सम्पादकयात लेख छ्वया हयेगु बखते थःगु पूरा नां व ठिकाना च्वया हये माः । नां व ठिकाना बांलाक च्वया महल धाःसा लेख वा कविता छापे जुइ मखु । लेख लच्छि न्ह्यः हे सम्पादकया थाय् थ्यने माः ।

●—लेख छखे पाखे जक च्वया हये माः । भौंया देपा व जःपाखे सी खाली याना, आखः ग्व स्पष्ट व खँया त्वा सीदयेक च्वया हये माः ।

○—लेख अथवा कविता प्रकाशिक यायेगु व मयायेगु, हनेगु, क्वकायेगु अथवा संशोधन यायेगुया पूरा अधिकार सम्पादकयात दु । प्रत्येक लेखकतय्त थः थःगु लेख व कविता छापे जूगु अङ्क छगू बिया हइ ।

विषय

बुद्ध-वचनानामृत—

भगवान बुद्धया प्रति (कविता)—श्री आशाराम शाक्य	२६
भीगु पाहाँ भ्वे—श्री आदिवजाचार्य	२७
विज्ञान—श्री धुयाखां सायमि	२९
माला च्वना (कविता)—श्री भक्तलाल अमात्य ‘वितय’	”
ख्वबि (गद्य कविता)—श्री परमानन्द	३०
बिचा याना स्व ! —श्री ‘पथिक’	”
बाघदुवा मेला—श्री पूर्णकाजी ताम्राकार ‘साहित्यरत्न’	३१
न्ह्यो (कविता)—श्री चन्द्रमान	३४
लक्ष्मी—श्री ‘मारप’	३५
लँजुवा (कविता)—विद्यार्थी फणीन्द्ररत्न वज्रचार्य	”
सम्यक् बुद्धि—श्री प्रियदर्शी म्थविर	३६
ज्याः (कविता)—श्री कमलनाथ भक्त	३८
भगवान बुद्ध (कविता)—श्री तार्थलाल	३९
आचार्य धर्मानन्द कौसाम्बी —अनु० भिक्षु बुद्धघोष	४०
न्यापु चैस्कोस्लोवाक लोक-गीत—अनु० मंजुश्री श्रेष्ठ	४४
नसँचा	—श्री विष्णु भगवान श्रेष्ठ ४५
सम्पादकीय	
समाचार	

○—प्रकाशित जुइगु रचनाया प्राप्ति सूचना कार्यालये लेख थ्यना लच्छिया दुने तक वइ । लेखया प्राप्ति सूचना लच्छि तक नं मथ्यन धाःसा छिसँ सीका दिसँ स्थानया अभावं वा लय् पौया उद्देश्ययात अनुकूल मजुया छिगु रचना छापे यायेगुली असमर्थ जुल ।

○—अप्रकाशित रचना लित छ्वया हये फइ मखु । उकिं लिसःया लागी वा अप्रकाशित रचना लित छ्वया हयेत टिकट तथा हया दिये मत्य । थःगु रचनाया प्रतिलिपि छगू थःके तथा तइ दिसँ ।

○—नीदँ थुखेयागु सुयागु रचनाया अनुवाद याना छ्वया हया दी बले नापं मूल लेखकयागु अनुमति पत्र दुसा जक छापे याना बिये फइ । नीदँ उखेयागु रचनाया अनुवाद छ्वया हया दी बले सुयागु रचना गनं कयाः अनुवाद याना दियागु थव नं तथा हया दिये माः ।

“भासये जेतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ७

कलकत्ता

मार्गशीर्ष वि० सम्वत् २०१०
दिसम्बर ईश्वी सन् १९५३

अङ्क २

बुद्ध-कचनमृत

भिक्षु फवर्गी मखु

छगू समये भगवान बुद्ध श्रावस्ती अनाथपिण्डिकयागु जेतवन महाविहारे विज्यानाच्चन । अबले छम्ह ब्राम्हण फवर्गी गन भगवान विज्यानाच्चन अन वनाः कुशल वार्ता खँ ल्हाये धुंका छखे लिक फेतुत । फेतुइ धुंका व ब्राम्हणं भगवान बुद्धयाके न्यन—“हे गौतम ! जि नं भिक्षुक (फवर्गी) खः छलपोल नं भिक्षुक खः । अले झी निमे छु पात ?”

भगवान बुद्धं धया विज्यात—“हे ब्राम्हण ! सुनानं फवना नयेवं हे सुं भिक्षु जुइ मखु । गबले तक दोष युक्त जुइ अबले तक सुं भिक्षु जुइ फइ मखु । शुम्हसिनं संसारया पुण्य व पापयात चुइक छु वया बांलाक सीका ब्रम्हचर्यया पालन याइ व हे धात्थेयाम्ह भिक्षु जुइ ।”

थथे धायेवं उम्ह भिक्षुक ब्राम्हणं धाल—“आइचर्य खः भन्ते ! अद्भुत खः, हे गौतम !! जि थौं छलपोलया शरणे वया, धर्मया तथा संघया शरणे वया । थनि नसें छलपोलं जित आजन्म शरणागत उपासक स्वीकार याना विज्याहुं ।”

—संयुक्त निकाय

भगवान बुद्धया प्रति

—श्री आशाराम शाक्य

प्रकट जुल दशबल थ्व जगते हयूत मानवता
विश्वयागु कुं कुलामं छ्वेत दानवता ।
बुद्ध खन वं मृतक खन वं खन वं आतुर नं
भिक्षु नं खन मनस ल्वीकल विश्वया दुख नं ।
प्रलय जुल मनसं वया अति विश्वया दुखसं
विश्व दुःखं मुक्त यायूगु प्रणय तल मनसं ।
राज तोतल पुत्र तोतल थम्ह पत्नी नं
मां व बौ नं फुक तोतल वन व जंगलसं ।
कष्ट नल अति यात तप मतिः ल्वीकय मफु तर छुं
दिक्क जुल अध्यसां मने विश्वासः कै च्वन वं ।
कष्ट प्रद दुर्गम तपस्याय् मखन वं कल्याण
यात भोजन अल्प विचाः नं यात अन हे वं ।
ज्ञान खन वं बोधि तरु क्वे बाल रविथे हे
हर्ष जुल थः सफलताय् अति शुद्ध बालकथे ।
अमृत घट दत सुइत त्वंक्थे धैगु भावं वं
मानसं स्वत योग्य जनपिं निम्हत्तु खंकल वं ।
थुगु प्रकारं ज्ञान धारा वाः वयेका वं
लोकहित कार्ये सना जुल जन्म पर्यन्तां ।
धन्य गौतक धन्य दसबल विश्व थित छत्थुं
वैगु मत थित मेगु मत सित ज्ञान बल बुलुहूँ ।

‘भोगु समाजं थव प्राहाँ भवे छु महत्वं, छु कारणं चले याना वइ च्वन हानं थौं छाया चले याये मफया ख्वखना सः पिकाये माल ? थौं थुलि तक विपरीत जुल नं हानं व हे ज्याया गठले ततु मतु क्याना प्रायः भोगु समाजं जीवन सुसंस्कृत व सभ्य याये मफया न्हिथं भोगु प्रतिष्ठा हास जुजुं वःगु थव गथे जुया ? आः भौसं गथे याये माली ?’ थव स्वंगू प्रश्ने जिं गोक विचा याये धुन । जिं थव प्रश्ने बांलाक विचा यायेगु अत्या-वश्यक नं खना ।

मनू सामाजिक प्राणी खः । समाजयागु सहयोग विना याकःचां छुं ज्या याये मफु । गन समाज दत अन उकीया थिति रीति दइगु नं स्वाभाविक हे खः । छाया धाःसा थुजागु नियम निस्तां हे जक मनूतयगु जीवन समाजे एकत्रित याना तल । मनूया निंति वरा-बर मुनेगु आवश्यक तथा आपालं महत्व पूर्ण जू । उकिं समाजे थव रीति थितिया आवश्यकता जुल । तर अबलेया बखते प्रायः नके त्वंकेगु प्रथा हे परम कर्तव्य धर्म भापुगुलिं सुं मनू प्वाः लः घाम्ह व प्वाः लः घाका च्वने म्वागु खने दु । शायद भौ थौं तक नं सुं मनू म्ह स्यूम्ह नाप लात कि ‘सना न धुन ला ? भपे धुन ला ?’ धका न्यनेगु चलन नं उगु नके त्वंके वीगु बखत-यागु चलन मुताविक वयाः ल्यै दइ च्वंगु जुइ फु । थव रीति थितिया नाप नापं लिपा पाहाँ भवे नकेगु जुसेलि थः थः थः थितिं वर्गे जक पारस्परिक थथे नके त्वंकेगु नं करथे जू वःगु जुइ माः । अबलेया बखते थव रीति थितिया पाहाँ भवे चले यायेत नं छुं असुविधा व आपत्ति नं खने महु । तर थौं म्हिगःयागु जमाना अबलेयागु जमाना मखु । न्हापा प्यंगू न्यागू शताब्दी गुलि विश्वे परिवर्तन हइ विल व स्वयाः नं अपो थव बीसवीं शताब्दीया अर्द्ध शताब्दी परिवर्तन याना

विल । थौं जीवनया लक्ष्य नये त्वनेगु जक मखु, समाजे च्वनाः सामाजिक जीवनयात सुसंस्कृत व सभ्य यायेगु खः ।

थव पाहाँ भवे नये त्वनेया चिन्ता मदुबलेयागु समाजया थिति रीति, थौं दैन हीन समाजया मनूतयसं व समाजयागु वातावरण गथे परिवर्तन जुजुं वन अथे हे तुं फुक्क थव ज्या नं परिवर्तन जुजुं वनी । मजूसा याये माली । यदि सुं मनूनं थव थौं म्हिगःयागु नये त्वने मुस्कीलगु विचायात तोफिका न्हापां निसंयागु थव ज्या गथे खः अथे हे चले याये माः धका धाःसा व मनू रूढिवादी खः । भौसं थव विचाः याये माः उगु जमानाय् आपा याना नके त्वंके योग्यसा थौं म्हिगःयागु जमानाय् मनकेगु मत्वंकेगु योग्य । उकिं व पुलांगु मज्यूगु छेले चीका वया थासे न्हूगु बखतया न्हून्हुगु ख्वलवगु नियम निस्ता थिति रीति भौसं दयेका यंके माः । बरु थव परिवर्तनयात संसारया युग-धर्म धइ दिसं ।

छिसं स्यू, जिं नं स्यू—न्हापाया मनूतयगु आर्थिक व ध्यवायागु शक्ती नं थौं आपालं पाये धुंकुगु दु । दां दांछिया भिं निफा धयागु खं छेले तथा हे मुरीं प्यटका न्याटका दां वंगु वा व गजं च्याग ध्यवा वंगु काप थौं गुलि वने धुंकल ? अक्क बेकारीया समस्या थौं भन भन जटिल जुयावं वनाच्वन ।

मेगु खं, न्हापाया जन संख्याय् व आःयागु जन संख्याय् आपालं पाये धुंकल । सत्या दँ उखेयाम्ह छम्ह मनूया सन्तान थौं निसः त्या दये धुंकल जुइ । सत्या दँ, प्यंगू पोस्तां छम्हसिया सन्तान निसः त्या दुगु लगभग हिसाबं धया दिसं न्हापा व आः गुलि जन संख्याय् फरक दत जुइ ? अले गुलि मनूत अप्पो दत, उलि हे थव पाहाँ भवे नं अपो दयावल । तुसि फसि सयेथे तुं

काय, म्हाय, छय, इवौ, उई, सयेवं अले न्हापा धनीम्ह
मनूसां थौं आर्थिक समस्यां सीम्ह मनू जुइगु छु
आश्चर्यया खँ ? तर थौं कन्हे गुलि ध्यवा दत उलि थ्व
खँया बेवास्ता याना थ्व पाहाँ भ्वे यायेगुली आपा फर-
मास यायेगु हे थःगु पौरख गर्वथें भापीगु । थथे हे
उखे मध्यम वर्गतय् नं धेकासिकि धाये ला दुगु छें बुँ
तिसा बह तयाःसां धनीवर्ग सरहतुं खुसि छिना थ्व
ज्या यायेगुली इज्जतथें भाःपाः च्वनीगु । थुलि जक
मखु थ्व थिति रीतिया पाहाँ भ्वजं म्हीगु समाजयात
ज्यू मज्यू, भि मभि, खः मखु धयागु विवेचना यायेगु
शक्ति सम्म नं मदेका कुमिचाथें तुं दुनें दुनें सी मदेक
स्यं स्वँ थ्यंक जीर्ण जुइक भ्वाभः जुइक नया म्हीगु
शारीरिक मानसिक बुद्धि विकास तक नं मन्द याना
बिया च्वंगु दु । बांलाक धाये धाःसा म्ही समाजयागु
छें नं थ्वं थाय् कया च्वंगु दु । अथे हे म्हीगु आहार नसा
व स्वास्थ्य ठीक यायेगु वासः तातः यायेगुया खर्च नं थ्व
पाहाँ भ्वजं कताना कया च्वंगु खने दु । थथे हे शिक्षा-
दिक्षादि जीवन विकास यायेगु या खर्च बोत्ति नं कवे
त्याना भाग कया च्वंगु खने दु । थथे हे अम्ह म्ही
समाजया गुलि गुलि बाल बालिकापिनिगु बाल विवाह
नं थ्व हे याना ब्यूगु धाःसां अत्युक्ति मजू । छाय् धासा
म्ही नेवा समाजया गुलि मनूतय् प्रायः थ्व पाहाँ भ्वे म्ह
नं ३०० सः म्हं निसें १००० म्ह तक नं पाहाँ नके माः-
पि दइगुलिं म्हं चायेकेत छकलं स्वंगू प्यंगू ज्याया पाहाँ
भ्वे नं छपा लम्ने गाकेत याये मत्यनिगु ज्या नं याना
सिधयेका छइ । अले नीन्यादँया ल्याय्मम्ह काय्यात
ल्यासीम्ह भौ मचा नापं तुं धले न्या लाः वनाः बुँ थुवा-
नं न्हेपँ नीका हल धका रव्वया वइम्ह काय्यात धकु
धकु म्हिते मानीम्ह भौ मचा नं लसकसयाना दुकाइ ।
थथे हे हानं याये माःगु दिन बेलाय् छुँ ज्या याये
मफेका लिछ्याना घाना याये माय्का च्वंगु नं थुकीया
हे प्रभावं खः ।

म्हीगु समाजे गुलि तक थ्व पाहाँ भ्वजे अप्पो खर्च
खने दु थ्व थुगु उदाहरणं नं खंके फु । सुं म्ही परवति
समाजया मामुलीम्ह छम्ह मनूया विवाह खर्च न्यासः
जूसा उकीया मध्ये पाहाँ भ्वे छगुली न्येटका जक खर्च
जुइ । मेगु तिसा वसः इत्यादि मेमेगुली खर्च जुइ ।
थुखे म्ही नेवा समाजे विवाह खर्च जम्मा न्यासः जूसा,
स्वसः ला खालि पाहाँ भ्वजे खर्च जुइ । अले पाहाँ
भ्वजे म्हीसं नां वनीगु धन्दां छें, बुँ नं हना छवइ ।

थ्व खँया विधये न्हाक्क हे ल्हाःसां बांलाक त्यरे
पुछे मजुया “व हे सुका व हे मुलु” धइगुथें तुं जुयाच्वन
तिनि । अम्ह नं म्ही समाजं सीसां व हे पाहाँ भ्वे, बूसां
व हे पाहाँ भ्वे यानाच्वन तिनि । न्हागु ज्या या, व हे
पाहाँ भ्वे । श्राद्ध या, केता पूजा या, मचा जंकु, ज्या
जंकु, चूडाकर्म, बाहापूजा फुकया ल्युने व हे पाहाँ भ्वे
दु । व हे भ्वे जक न नं, नकुं नकुं भ्वजे जीना
थुलि तक ज्यामछिना वल नं म्हीसं मचाःगु खने दु ।

उकि आः म्हीगु समाजं दके न्हापालाक थ्व पाहाँ
भ्वे छमूनि गुलि फत उलि याकनं हे निर्मूल याये माःगु
अत्यावश्यक खने दु । थ्व म्हासे जुइगु घरी मेमेगु हा
हः ही व्याक्कं छसिकथं (क्रमशः) अन्न खयरं वनीगु,
लके याये मफयेक ज्यामि, लैका, भाई, थल बलया जोर
जाम याये मालीगु इत्यादि फुककं सुना, तना, न्हना
वनी । थुकी म्ही समाजया सुं नइम्ह नकीम्ह थःथिति
वर्ग निखलयातं छुं बाधक वा हानि खने मदु । बर
अम्ह म्हन म्ही बन्धुवर्ग पारस्परिक थ्व पाहाँ भ्वजे
त्वपेगु इत्यादि दस्तुर व भ्वे लिह्यायेगु तक नं स्वाःला
“गुं फू घुं फू” धयाथें जुइगु तकं मदया म्हीगु समाज
भिना, जिया हित, सुख जुइ । अले मेमेगु म्हीगु थिति
रीति व्यवहारे नं याकनं सुधार याना सुन्दर, सुखकर
हितकर याये फइ । म्हीसं थ्व पाहाँ भ्वजं जूगु फायदा
मेमेगु रचनात्मक ज्याय् विशेष खर्च याना गुहालि
याये फया म्ही समाजे याकनं जीवनोन्नतिया लें बांलाक
न्हा ज्याये फइ धयागु जित पुरा विश्वास दु ।

(श्व बाखँ ब्वनेत १ मिनट मा)

“विज्ञान व कला । आदिम युग निसें थौं सम्म जक मखु श्व संसारे छम्ह छम्ह मनू दतले मानवसमाज-या संचालन श्व हे निगू वस्तु—कलां व विज्ञानं याइ । अय्ला थुमिगु उद्देश्य छगू हे मानवताया विकाश खः तर अभिन्नतासनं भिन्नता श्व संसारया नियम खः । उकिं विज्ञान विज्ञान खः, कला कला खः । थुमिगु सम्बन्ध गन्यागु दु ? विकाशोन्मुख ला विनाशोन्मुख ।”

बिचाः यायां मगज क्वाना वइगु । तापक्रम अपो जुइगु बिचाः वाष्प जुया उडे जुया वनीगु । छुं ठोस बिचा याये फुगु मखु । ताप नियन्त्रण यायेत बिजली

पंखा चायेका । अबले हे म्यालं छम्ह चखुंचा भुरर भुरर व्वया द्वाहां वल । जिगु उकुस मुकुस धाःगु मन चखुंचा यागु उड़ान नाप स्वर्गीय सुखया उड़ान यात । सुनानं वया विघ्न याइ ला धयागु शंकां जि खापा ग्वयेत दना । अबले हे ‘भ्यात्त’ स वल । थय्कं स्वया शून्य भूभागे पपू छपू निपू व्वया च्वन । क्वे बेँ स्वया चखुंचि-या म्हं हि पिहां वयाच्वन ।

पंखा घरर घरर चाहिला हे च्वन । चखुंचा फ्यार फ्यार सनाच्वन । जिगु मन भार भार मिना-च्वन ।

माला च्वना

—श्री भक्तलाल अमात्य ‘विनय’

जीवन धयागु हे
न्हिलेगु, ख्वयेगु,
श्व लिसे संघर्ष याना
थुकियागु परिभाषा थवीकाः
वया च्वना श्व संसारे ।
साःगु मसाःगु नया :
थुकियागु सवाः माकुगु फाकुगु कयाः
पाउँगु जीवन हे
थःगु धका सीकाः श्व आत्मां नं
श्व जगतया सुख दुःख

म्हसीकाः, चिर व्यथाय् मालाः
सःता च्वना जिम्ह पासा शान्ति ।
भ्रान्त पथिक जुयाः
ख्वबिधाः धाः हायेकाः
सुनानं तुतां छपु नापं सबीकाः
आशाव निराश नित्तां घानाः
चाः चाः हिलाः
मामां वया थ्वयात
थःगु, करपिनिगु दुःख नं
थःगु, हे धका भाःपा च्वनिम्ह
गुम्ह जिम्ह जाःम्ह पासा ।

‘धर्मोदय’ या ग्राहक जुइगु हे धर्मयात
तेवा बीगु खः ।

खुबि

—श्री परमानन्द

बिचा याना स्व !

—श्री 'पथिक'

प्रिय !

थौं, सिनाज्या-

फुइ धुंका नं,

जिगु थ्व मिखा-आकाशे,

हाकुगु सुपाचं त्वपुया हे च्वन ।

संसार गुलि खुबि प्याये धुंकल,

अथे नं फुति फाति वा वेगु

तोतूगु मखु ।

मस्यु अम्गु गुलि तक

थथे हे जुयाच्वनी तिनिथें ।

गोगू पुन्हीया तिमिला खुवे धुंकल,

गोगू आमैया चा न्हिले धुंकल,

गुलिखे पल्पसा व्वांय् जुइ धुंकल;

गुलिखे बन्नमल कुतुवे धुंकल,

अथे नं हाकुगु सुपांय् चीके मफु ।

न, वा वेगु हे दित,

न सूद्यो नं संसार खन

न खुबि प्याःगु संसार हे गन ।

प्रिय ! थ्व जीवन हे छ्मू

खुबि प्याःगु खः,

उकी, जि ला छ्मू खुबिलु जक ।

थ्व निन्हुया जीवन छुया निंति ?

छु मोज-मज्जा, रंगी-चंगी, नाच-गान व न्हिलेगु
खुयेगु निंति ला ? अथवा शोक, दुःख व मृत्युया
निंति ? जीवन थुलिया हे निंति खःसा ला मानव !
छ्मू म्वाये मते; अहँ, छ्मू म्वाये हे मते ! अय्सा छु
जीवन म्वायेत हे जक ला ?

अहँ, थ्व ला छुं खँ हे मखुत; न अनन्त तक हे
सुं म्वाः, म्वा जक म्वाणा जीवन फुकेगु ला अथे हे
खः, गथे सि जक सिना च्वनेगु ।

अले छु ले ?

जवं खवं दक्कसित कोतिला थःथः जक नये त्वनेत
व म्ये हालेत ला ले ? थ्व ला जंगली रीति जुल, गुकि
याना छल कपट व संघर्षया गबलेसं अन्त जुइ मखु ।
थ्व ला म्वा जक म्वायेगुया सिबे नं गर्हितगु ज्या खः ।
थ्वया निंति नं अवश्य आम जीवन मखु !

अले जीवन छुया निंति ले ? मानव ! बिचा याना
स्व ! बांलाक बिचा याना स्व !! समय वने धुंका
पछुतावे यानां छु जुइ ?

—०—

थःगु व्यक्तित्व मी मास्ति वःसा याकनं छिसं नं
थःगु किपा छापे याका इना बिया दिसं ।

बाघदुवा मेला

—श्री पूर्णकाजी ताम्राकार 'साहित्यरत्न'

वि० सं० २००६ सालया अन्तिम दिन । न्हिनस्या ठीक २।१५ ता के लरी च्वना वना । न्ह्योखाया साहु दानवीरसिंहजुया पाखे वनागु । जिपिं व्याक याना २१ म्ह दु, गुकी मध्ये ६ म्ह मिसा व ३ म्ह भल्या दु । ३ ताके भुइजःसि थ्यन । कान्तिपुरं थन तक स्वक्वे दु । भुइजःसि नारायणया दर्शन याना । थन बजि नया । हानं ३।४५ ताके थनं लाम डांडा तं गया वना । निभाः थिनाच्वन, उकिं साप तान्न्वो । तं तस्वा । बुलहूँ तं गया । मीत सिक्कु क्वुया कुहाँ वया च्वंपिं जक अपालं धोदू । बातं तक सिमा गनं याने इने छमा निमा सिबे खने म्दु । च्वे थहां वंलिसे कथहथे इसि व मरप्यासि मा वःचा मागु सिमा अनंलि तःमागु सिमा खने दयावल । बने तुतां ध्यना छपु छपु इना विल, सकस्यात धयाथें । निभा क्वातुया वल । सिमा किचः दत । फय् नं सिरि सिरि वल । ६ ताके आलुवरी भांज्याङ्ग थ्यन ।

थन हेल्म्बुयापिनि आलु पीगु थाय् जुयाच्वन । उकिं थुकियात आलुवारी धया तल । भल्यात खने हे म्दुनि । इपिं न्यला अपालं लिक्कुना च्वन—कु क्वुया वये मांगुलिं । जिपिं न्हापा थ्यंपिं थन लना च्वना । लिपा वोपिं अपालं यात्रीतयसं जिमित लिफ्याना वन । भचा चिक्कु चिक्कु धाया वल । ज्यापु स्वम्हस्या मिच्याका लः त्वंका च्वन । इपिं यटखा बहालयापिं जुया च्वन । मती धर्म चेतना वंका देँदसं थन लः त्वंकेगु इमि गुठी दयेका तःगु जुया च्वन, आहिस्ता छुं हे म्दुसां । यात्रीत व्यात धायेव इपिं बाघदुवा तुं वनीपिं जुयाच्वन । पूरा एक घण्टा पिसें लि भल्यात थ्यंकाःवल । द्यो ख्यूल । मैदल लालटन निष्वा च्याका । जिपिं मध्ये गुम्हस्यां गां न्यल । बहंनिस्या, ताके थनं च्वे पाखे वना, मतया जले थनं भचा जक गयेगु व अले जगां जगां वनेव गा । लँदाइगु नं भय दु । दा नं गथे म्दाइ, वये मनंगु

गुंया लँ, उकिसं बहंनि जुसेंलि । लँ दापिं छथो यात्री-तयसं सःता हल—जिमिगु सः तायेव । जिमिसं लिसः बिया—“ग्याये म्वो वा ! थन लँदु ।” जिमिसं मतं क्यना । इपिं कं भालं भालं थहां वल—लँहे म्दु थासं । बाघदुवा थ्यनीथें च्वंका लँ छत्वाचा तसकं थाकु । चिकिचा व्यासे ग्याना नं पु । पाला पिलिमत-जः खने दत्त ! बाजं थागुसः ताये दत । अले भचा जायेका काल्ल कुल्ल हासः नं ताये दत । भुइजःसि निक्वे, निक्वे-त्याति वये धुन जुइ । वा फुति फाति नं वल, बाघदुवा नं थ्यन, ठीक बहंनिस्या ८ ताके ।

गुंया तिके । थन ला खूब गुलजार जुया च्वन । थोचा थोचा मनूत मुना च्वन । सकस्यां मिछ्ठयेका तःगु दु—गुंछगुलिं जाज्वल्यमान ज्वीक । गुम्हस्यां म्ये हाला च्वन । गुम्हस्यां बाजं थाना च्वन । गुम्हस्यां नया च्वन । गुम्हं घना च्वन-न्ह्यो वो ला वा मवो । वा भुल्ल वल, तर सौभाग्यं उघ्रिमे दित । ख्या जक या वोगु जुया च्वन । धात्थें हे वोगुसा उलिमछि मनूत गन च्वनेगु, छगू जटिल समस्या हे जुइ । थन छेंया नामं स्वखा दु, वनं चिकिचा खागु । स्वखां बाघदुवाया हितिच्वसं अवस्थित जुया च्वन । थुकी मध्ये छगू ला गुम्बा हे जुल । छम्ह लामायागु सौजन्यतां छें मध्ये तखागुली बैगले वासं च्वनेगु सौभाग्य प्राप्त जुल—न्ह्याको हे फोहड व मछिसां । चछियात जक हे ला खःनि । पिने तसकं चिक्कु । भिता तक ला वा फुतिफाति जकसां वया हे च्वन । लामायात सहश्र धन्यवाद बिया । लामा-यागु शुभ परिचय प्राप्त जुल । लामा संदेयाम्ह मखु, नेपाली हे जुया च्वन, कान्तिपुरया भोछेंयाम्ह । अथेसां संदेशे अपालं देँ च्वना बुले धुंक्मह । सके लामा धर्म दीक्षित नं जुइ धुंक्मह जुइ । वेकःया शुभ नाम भयान्तारधिमे खः । गुम्बाया हर्ताकर्ता जुया

विज्याना च्वन । गुम्बाया दुने ७ म्ह बौद्ध देवगणया मूर्ति दु, भोलाक तथा तःगु । दथ्वी भूमि शोधन याना च्वंम्ह श्री अक्षोभ्य भगवान दु । गुम्बायात श्री प्रज्ञाबज्र महाविहार धाइ । उत्तरापन्थया दुप्पा देशयाम्ह लामा श्री शेरभ धोर्जे तीर्थ यात्राय विज्यात-पुण्य-भूमि नेपाले । वसपोलं श्री ५ महाराजाधिराज त्रिभुवनया अनुमति प्राप्त याना विज्यात । फलस्वरूप वसपोलं थ्व शंख पर्वते थ्व विहार स्वना थका विज्यात । थ्व २००१ सालयागु खँ जुया च्वन ।

वासं लोहँया ताथलं भतीचा कुंहा वन । तगोगु लोहँया कापी भगवानया लोहँया मूर्ति तथा तःगु दु । थ्वया कसं धुँया छ्यो छगो दु । थ्व लुंसिया तःगु धातुयागु जुया च्वन । थ्वया म्हुतु हिति पाये धागु लः धा छधा हाया च्वंगु दु, गुगु लोहँया तिकं बुया वया च्वंगु खः । थ्व तोता मेगु चिकिचा गोगु धुँया छ्यो स्वंगो नं दु, व्याकं लुंसिया तःगु धातुयागु हे । तर थुकिं लः हाया च्वंगु महु । लः तसकं बावइ बले थुकिं नं हाये फु । थ्वया देपापाखे भोलाक महादेवया प्रस्तर लिंग मूर्ति ५ मू स्वना तःगु दु, गुकिया कं लः न्हावया लोहँया हिति छधा नं दयेका तःगु दु । थ्वया न्द्योने प्यकुं लागु पुखू छगु दु । थुकिया दु ७ गज व व्या ५ गजति दइ । हानं थन भरायेगोगु लोहँया तिक्वे ग्वा-खचार्ये पाको निगू म्हुया तःगु दु । नापं बलचा निगू नं दयेका तये धुं'कूगु दु । थ्व व्याकके मनूत खाचाखाच बायू च्वना च्वन ।

व्यालु याना । दने त्यना बले बहँनिस्या १२ ता थात । दनेगु कुतः याना । तर मिखायू न्हालं भूँ मवो । कालाकुल हासःदु, उकिसं देपा ह्युगुलि जुइमा न्द्यो रयाहे मवो । बायू चिकिचा कू । कात्तुकाकक च्वना । उकिं नाकं चिकु मजू । चान्हस्या १ ताके दना । न्द्यो मवोपिं छथो मुना द्वी महु स्वीमहु गप याना । ३ ताके सकलें दन । पालंपा गुम्हं रक्वा स्यू वन । गुम्हं सिपुच्चे

पिण्ड थये मापिनि मोल्हू वन ।

बाघदुवा बाग्मती खुसिया उद्गम स्थान खः । थुकिया शुद्रगु नां वाक्यदुवाल खः । बौद्धतयसं थुकि-यात धार्मिक दृष्टि अद्यापि अत्यन्त पवित्र स्थान माने याना वया च्वंगु दु । उकिं थ्व छगू तःधंगु बौद्ध तीर्थ-स्थान खः ! थ्व कान्तिपुरया उत्तरे शंख पर्वते प्रति-ष्ठित जुया च्वन । थन देँदेँसं मातृतीर्थ आमाइ खुन्हु-मेला जुया च्वन । थुकिया नेपाले पौराणिक सम्बन्ध व महत्त्व दु । स्वायम्भू पुराण धयागु बौद्ध महाग्रन्थे थुकिया उल्लेख दु ।

स्वायम्भू पुराण अनुसार श्री ककुच्छन्द बुद्ध क्षमा-शती नगरं नेपाले विज्यात । वसपोल प्रातःस्मरणीय न्हेम्ह बुद्ध मध्ये प्यम्हम्ह बुद्ध खः । वसपोल न्हापां शंख पर्वते थाहाँ विज्यात । थन चतुर आर्यसत्यया धर्मोप-देशना याना विज्यात । थ्व उपलक्षे धर्मोपदेशना न्यनेत बगलाखे धैगु नगरं ३०० म्ह गुणध्वज ब्राम्हण व ४०० म्ह क्षत्री वल । थुलि जक मखु, हानं महाभत्वयीं अनेक वैश्यगण व शुद्रगण नं वल । धर्मोपदेशना न्यने धसँलि थुपिं सकलस्यां बौद्धमत ग्रहण यायेगु अभिलाषा प्रकट यात । थुमित अभिषेक यायेत धासा थन लः महु । तसर्थ वसपोलं वाक्य याना विज्यात-थन लः पिकायेत । परिणाम स्वरूप तत्क्षण लः छधा न्हाना वल, श्री वज्र-सत्वया म्हाला पचिनं-निर्मल व स्वच्छगु । थुकिं वस-पोलं इपिं सकलस्यात अभिषेक याना विज्यात । अस्तु थुकिया नाम वाक्य दुवाल जुल । लिपा अपभ्रंश जुजुं थुकिया बाघदुवा जुया वन । बौद्ध धर्मे प्रब्रजित-जूपि-निगु सँ च्चीके छोगु खुसियात केशावती धाल ।

हर्षया विषय खः कि न्हागु मेलायू नं नेपाले बौद्ध तथा शैव नाप नापं खने दु । छम्हस्यां मेमस्यां धर्मे थवं थवे' उतिकं भक्ति तथा च्वंगु दु । बौद्ध व शैव निखलनं परस्परयागु धर्मयात थःपिनिगुथे' हे समझे जुया माने याना वया च्वंगु दु । थ्व हे नेपालया छगू धार्मिक

विशेषता खः। अस्तु थन बाघदुवाले नं बौद्धतय सिकं शैवत अपा वोगु खने दु।

२०१० सालया न्हूदया दकसिबे न्हापांगु न्हु। उकिसं मावृतीर्थ आमाइया पर्व। उकिं न्हापासिकं थुगुसीया थनया मेला विशेष महत्त्वपूर्ण जू। सुथस्या पायेछि ४ ताके थनं सिपूच्च पाखे प्रस्थान जुया। चो ख्यूंसे च्वं। चि नं चिकु। तं तस्त्रा। बलुहुं गया। छको लँ दात। तर हानं ननानं खःगु लँ लात। चो त्वीत्वी धाया बल। गुंया दकसिबे तजागु च्वका थ्यन। बाघ-दुवालं थन तक क्वेछिति दइ। थन ख्यो छमू नं दु—न्हाइ-पुसे च्वंगु व चिकिचा धंगु। थन दबूचा छमू दु। थुकि सिमा छमा नं दु। थ्वया कसं चिकिचा धिकःम्ह लोँ ह याम्ह महाद्यो छम्ह स्वना तःगु दु, पशुपतिथे हे प्यपा खाः दुम्ह। अस्तु थनयात शैवतयसं शिवपुरी धाइ। थन आधुनिक ढंगयागु चिकिचा खागु बंगलाचा छखा दु। नापं भचा कसं भिखाछेँ चा स्वखा नं दु। थनं भतीचा जक छु कुहां वना, सिपूच्च थ्यन—पितृगणयात पिण्ड थइपिनिगु निर्दिष्ट स्थान। सुथस्या न्यातात्या जुल।

थन तसकं भयंकरगु लोँ ह छगो दु। थुकिया चोने ५ गज हाकः व १॥ गजति व्यागु मेगु लोँ ह छगो दु। बस थ्व हे खः सिपूच्च। मेगु छुं उल्लेखनीय वस्तु मदु। परन्तु थन दना स्वये बले गुंया दृश्य साप हे बांला व न्ह्यइपु। छमू प्रकारया नैसर्गिक सुखानुभूतिया बोध जू। उत्तर पाखे श्वेत हिमाच्छादित पर्वत श्रेणीया दृश्य अत्यन्त अनुपम व हृदयग्राही जू न्ह्योनेसं गगन-चुम्बी शानदार गःलिभा पर्वत (Mt. Everest) पर्वतारोहितयत हःपा बिया सगर्व दना च्वंगु खने दु-विश्वभरे दकसिबे तजागु आः तक अजय शिखर, गुम्ह-स्यात गया त्याकेत अपास्यां कुतः याये धुंकल। तर अद्यापि असफल जुयां च्वन तिनि।* दक्षिण पाखे क्वे

गाले कान्तिपुरया मनोहर हवाइ दृश्य। जवं खवं बःबः वाउँसे च्वंगु पर्वतीय दृश्य। थनं कस्वये बले इकुसे व पीसे च्वं। खाउँक फय वया च्वन—च्वाप्बी हागु, नुगः हे थुरु थुरु खाक्। थन तसकं चिकु धयां भन खुखलःस्यां असंख्य ताउत विधिपूर्वक पिण्ड थया च्वन। जिमि छांलाये म्वोपिनि सुथस्या कूला याना। विधि विधान पूर्वक पुण्य लूटे याइपिनिगु कृपां जिपि न्हावले न्हा-थासं पयँता खलः जुये माल। इमिगु बिचा अनुसार थ्व विलम्बं इमिसं गथे थः व थःथितिपिनिगु जक मखु थः सीधुंकूपिनिगु सुधा हितार्थ एकाधिपत्य याना फायदा कायेगु स्वल, अथे हे जिं नं थःगु विचार अनु-सार थ्व विलम्बं फायदा उठे याना। कारण जित नं लेखयात मागु वृत्तान्त संग्रह यायेगु व अनुपम दृश्य स्वयेगु सुअवसर दत। इमिसं गथे जिगु परिश्रमयात मनं मनं व्यर्थ समझे यात जुइ, अथे हे जिं नं इमिगु परिश्रमयात समझे जुया। थन नं पाको छमू म्हुया तःगु दु—तगोगु लोँ हया तःले, गन लोँ हयाम्ह कुछि हाकःम्ह भगवानया मूर्ति छमू तया तःगु दु, गुगु धार्मिक मनू धाःपिसं थःपिनि मतानुसार मती धर्म उत्पत्ति जुइका मफु मफु थःपिसं दुखः सिया वा धर्मया नामं मेपित दुःख सीका तये हया तःगु जुइ माः। चिकुक पूरा ५ घन्टा तक पीधुंका थनं कस्वया वया। कुहां वया लिसे कथहथे चिकुगु तना वन। लिपा अखतं तां नं न्वया वयेगु शुरू यात। न्हापां तस्वागु तनं कुहां वया। लिपा जूलिसे जगां जगां नं कुहां वने दत। लिपा निभाः सुपाचं त्वपुया वन। सिर सिरि नं फय बल। विष्णाप थ्यनीथे च्वंका लँ छत्वाचा तसकं पाःलू, चिकिवा, मछि व थाकु। न्हिनस्या १२।४५ ताके विष्णाप थ्यन।

तःगोगु लोँ हया तिक्वे विष्णु भगवानया छमू चिकिचा धंगु पाषाण मूर्ति दु। थ्वया जउ पाखे लोँ हया

* म्ही हे नेपायाम्ह तेनजिग स्यापां २९-५-५३ खुनु विजय प्राप्त यात। नाप नापं हेलाही नं।

कापि सिका पचि पाये धागु लः छधा तुल्ल हाया च्वंगु
दु । थुक्रियात हे विष्णाप धाइ, गुगु विष्णुया नाभि
हाया च्वंगु धयागु किम्बदन्ती दु । थ्व हे विष्णुमतीया
उद्गम खः । नापं भरना छगू भर भर न्ह्याना च्वंगु
दु—स्वच्छ, निर्मल व शीतल । थन सुरंगचा छप्पा नं
दु । थन भचा विश्राम कया । अनलि भोजन याना ।
२।३० ताके थनं हानं कुहां वया ।

लंकथं स्वास्थ्यनिवास छको स्वोवना । त्यान्हुपि
मचो । थ्व सरकारी चिकित्सालय खः । थनयागु फय
लः साप भि । उकिं सरकारं थ्व थाय् ल्याया तल । थन
ट्यूबरक्यूलोसिस ल्वचं थिया उसाय महुपित वासः
याइगु खः । छम्ह म्हस्यूम्ह विरामी नापला वना ।
वेकःया पाखे' सिल कि थौं कन्हे थनयागु व्यवस्था धमा-
धम बांमलाना वना च्वंगु दु । उसाय महुपित वासः
सम्बधी उपचार बियेगुली सरकारया ध्यान शिथिल जूगु
खने दु । थुकी वेकलं तसकं दुःख ताया दिल । नापं उदा-
हरण बिया खं न्द्यथना दिल कि वेकः अन भाया च्वंगु
प्रायः निर्दं दत । तर वेकःया स्वास्थ्ये आः तक छुं तरकी
जूगु खने महु । श्री हृदयचन्द्रसिंहजु, गुम्ह नेपालयाम्ह
छम्ह नांदंम्ह साहित्यिक खः, थ्व ल्वचं कया सरकारी

सहायतां मद्रासे वासः याकः भाल । तर छुं लाया
दुने हे निगू मछि तःधंगु चीरफाड याका चबुक्क लायेका
लिहां भाये धुंकल । अन जनताया नितिं स्वंगू बंगला
दु । थुकी मध्ये निगू मिजंतयगु व छगू मिसातयगु ।
छगू बंगलाये ५ गू कोठा (ward) दु । छगू कोठाय
न्हापा छगू थाय् दु थाय् आः निगू थाय् याना तल । थ्व
तोता जंगी व सरकारी उच्च पदस्थपि इत्यादिपिनिगु
नितिं नं शाय्या विशेष प्रबन्ध दु । लिबागुलिं थन १५
मिनट जक च्वना । थनं कुहां वया । न्हापा ला सपं-
तीर्थ वनेगु नं कार्यक्रमे दु । तर सकले' त्यान्हुगुलिं अन
वनेगु कोदल । भुइजःसि लिथ्यं बले न्हिनस्या प्यताया
थात ।

थन भचा विश्राम कया । सकले' याता प्यातां
म्यले धुंकल । जिगु ला तुति स्यानानं लाता जुइ धुंकल ।
मोटर महु । वये मानि हानं स्वक्वे—शहर थ्यंकेत ।
अनं ५ ताके शहर स्वया वया । ले' थाय् थासे दिना ।
द्यो ख्यूंसे च्वने धुंकल । सरासर वया । छे' थ्यं बले
बहँनिस्या ८ ता थाना २० मिनट बने धुंकल । थुकथं
२००६ साले वनापि २०१० साले लिथ्यन ।

न्ह्यो

पत्र-पत्रिकाया चाल खना
मन्त्रिवर्गया ताल खना ला
मेगु देशया विकासत खना
थौं न्ह्यो मवःगु जुया जितः छु ?

धौं त दुवातय् हाःगुलिं नं बा
जः खः कवंत ल्हुयाव प्याखं
न्हुल तितिं लाखय्तय्गु बथां
थौं न्ह्यो मवःगु जुया जितः छु ?

—श्री चन्द्रमान

खिचात ह्यां ह्यां उना च्वंगुलिं
बाचा पुलेव तःगं न्याःगु
प्रलययान्तय्थे थौं चा जूगु
थौं न्ह्यो मवःगु जुया जितः छु ?

कल्पना जक छु मनय् दया ला
न्हूगु न वा छु' लुमना ला खं
मज्जी धका ला मानव करम
थौं न्ह्यो मवःगु जुया जितः छु ?

“फये मफयेक भार बिल धायेव न्हागुं तोफिइ ।
लक्ष्मी-पूजा जुयां ज्यू ला, पावर हे मगाक यक्व यक
बिजुली च्याकीगु, अले फ्यूज वन हँ, छाया मवनि ?”
ख्यूंसे च्वंगु कोठाय च्वना जि पुतु पुतुं हाला च्वना-
“थौं लक्ष्मी-पूजा हँ ! आपा आपा मत च्याका तःथायू
लक्ष्मी दुहाँ वनीगु हँ ! उकिं हे भी गरीब जूगु, न्हापां
निसें दर्वारें हे जक आपा आपा मत च्याकीगु, भी
गरीबतयू छँ उस्त मत मच्याः अले लक्ष्मी गनं दुहाँ
वइ ? गरीब जुल धायेवं च्वं हे हेला याः धासेलि
समाजं हेला मयाइ ला, व ला भन घोया च्यो ।”

“संसारे पला तेथायू मदेक च्वं व मनूनं हेला
याःसां, जि छन्त हेला याये मखु सिल ला ?” जि
भसंक वन । ख्यूंसे च्वंगु कोठाय गनं थ्व सः वःगु ?
व नं जिगु च्याना च्वंगु हृदययात स्यायेत ।

“छ सु हँ ?” जि तोले जुया न्यना ।

“ए छि क्या ! आः तर्कं छं जित म्हमस्युनि ला ?”-
भचा दिना हानं धाल-“छं न्हि न्हि मने तइ च्वंगु
आशा ! छंगु सुख दुःख इना कायेत, सदां छंगु छँ
च्वने धका वयाह, छन्त भिगु लँ यंका भिमनू याइह,
जि व हे खः, छं गृह-लक्ष्मी !

लँजुवा

पथिक जि थाकुगु जीवन पथया,
लक्ष्ये वनेगु वाच्छा मनया ;
लक्ष्ये ध्यनिगु गन गन गुबले,
बाधा वै च्वन म्वा-ग्वा न्हाबले ॥

विश्व भ्रमणया सफल लँजुवा,
क्यनाः भिगु लँ लाः थायू नि-दुवाः,
जन्तु दाखुंया भय फुक तंकाः,
बीम्ह व सद्गुरु लँ तुं तन का ॥

अबल पथिकया मदत तुतां तन,
वा निभाः पनेगु कुसां नं जिगु तन,

स्वसापासा

१०७७

“लक्ष्मी !” जि आवेशे वया वयात घेपू वना ।
वयागु नुगःपायू जि थःगु रूवाः बुत्तु बुला । अले वं नं
जित कसिक्क घेपुल । गुलिखे न्योनिसें तना च्वंगु
छगू वस्तु लुल । ख्यूंसे च्वंगु कोठाय लाख वाटयागु
मत च्यायथें च्यात उकिं हे जि वयागु एला जायेका
केलेहें कना च्वंगु मिखा व नुगःपाया दुने च्वंगु
ममताया तस्वीर नापं छलंग खंगु ।

“लक्ष्मी ! छ आः सदां लिहाँ वने म्वाःक वइगु
खःला ?” जि वयागु सँ पितुपिया न्यना ।

“उकिं हे ला जि थौं छंगु ख्यूंगु कोठाय दुहाँ वइ
च्वनागु”—जिगु म्हुतुसियात सात्तु साला धाल—
“कन्हे भीगु ह्य-पूजा गुलि न्हापुसे च्वनिइ ?”

“लक्ष्मी । आः थनिनिसे सदां हे न्हापुसे च्वनिइ ।
जिगु ह्याइपुगु दिन फु.....”

धइ च्वनागु खँ सिमधःनि बिजुली प्वालाक च्यात ।
व मदु । कोठाय माला स्वयां वयात जि गनं लुइके
मफुत । जि हैरान जुल । पिने म्यालं कोस्वया सकले
हाला च्वन ‘फ्यूज तःवःगु’ तापाक लँया जवं खवं
पालाचा इलिलिलि च्यानाच्वन तर छायाथें मस्यु फुकं
भारा भारा मिक सनाच्वन ।

—विद्यार्थी फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

नयू त्वने लँ जि गन नं मखन,
पथिक जि वफुरा जुल हा ! दीन ॥

दन दन छल जिगु उदरे अग्नि,
प्यासया तापं तन जुल ग्लानि;
ताला निभाः थित च्चीं च्चीं प्वीक
सन्ध्यायू वल फयू गो गो त्वीक ॥

हा जि कःताः सुं मदु लँजुवा,
जनता व नियति दुःखित मनुवा,
गबले गुह्य लिसे लक्ष्ये वने फै ?
फुगु फुथे देशया सेवा याये फै ?

थौं तक संसारे गुलि धर्म गुरुपिं जुयावंगु दु, उली-सनं आपालं धर्म गुरुपिसं थःगु चरित्र एवं विचारयात मिखा तिस्सिना अनुकरण यायेगु शिक्षा थः अनुयायी-पित व्यूगु दु । परन्तु थुकीया सर्वथा विपरीत भगवान बुद्धं थः अनुयायीपित थःमं कनागु सम्यक् (भिंगुं, तप्यंगु, लवःगु, उचितगु) मार्गे पूर्ण विवेचना व अन्वेषण यायेगु सम्मति बिया बिज्यात ।

छुं वस्तुसं अकारण हे विश्वास यायेगु बौद्ध-धर्मया उपदेश मखु । सम्यक् सम्बुद्धं थःगु विवेकपूर्ण उपदेशे अन्धविश्वास (मिखा तिस्सिना पत्या यायेगु) यात तःसकं हे निन्दा याना बिज्यागु दु । कालामतयगु छगू प्रश्नया उत्तर बिया बिज्यासे भगवान बुद्धं धया बिज्यागु दु—‘गुगु सन्देहात्मक व अस्पष्ट खः उकी सन्देह यायेगु व प्रश्न यायेगु नं ठीक हे खः ।’ गथे छम्ह कुशलम्ह चिकित्सकं आवश्यक जूसा शरीरया छुं अंगयात चीचीधंगु भागे इना वास याइ, अथे हे बुद्धं नं प्रत्येक कार्य कारण व उकीया फलाफलयागु नं स्पष्ट विवेचना याःगु दु । थुगु कारणं वसपोलयात विभज्जवादी—वैज्ञानिक धर्मया गुरु धाइ ।

वसपोलं सत्यया सम्मान याना बिज्यात हानं गुगु सत्यया थले खारे याये बले ठीक मजुल उगुयात अस्वीकार याना बिज्यात । भगवान बुद्धं थ्व गबलें धया विमज्जया कि भीसं विना विचारं छुं वस्तुयात मिखा तिस्सिना ग्रहण याये माः । वसपोलं प्रत्येक वस्तु वास्तविक [सत्य] रूपे (सम्यक् दृष्टि तथा) स्वयेगु सम्मति बिया बिज्यागु दु । वसपोलया उपदेश ‘अन्धविश्वास’ यागु नामे छुं संज्ञा मदु । धर्म केवल पूजा अर्चना यायेया निंति मखु, अपितु सत्य व वास्तविकताया दर्शन याना निर्वाण प्राप्ति यायेगुया सर्वोत्तम मार्ग खः । बौद्ध धर्मे ज्ञान व बुद्धियात महत्व बिया तःगु दु, न कि

अन्धविश्वासयात । विद्वान लेखक पोल ढालकेया कथनानुसार “बौद्ध-धर्मानुसार सरल व पवित्र विश्वास नं सम्यक् ज्ञान व बुद्धिया उपज खः । थ्व गणिते छगू हिसाबया छगू हे जक उत्तर जुइगुथे ध्रुव-सत्य खः । गथे प्रकाशमानगु छे भूत इत्यादिया अस्तित्व असम्भव खः, अथे हे अंग प्रत्यंग छगू दत्तले ज्ञानया प्रकाशं थीगु बौद्ध-धर्मे अन्धविश्वासयात स्थान मदु ।”

विचारं (मनन, चिन्तनं) हे सत्यया दर्शन सम्भव दु, अन्धविश्वासं असम्भव । सु छको सत्यया अनुसन्धान यायेगुली वनी, वयात पिनेयागु ज्ञानं जक गबलें सन्तोष दइ मखु । वं छुं छगू वस्तुया दुने वना वास्तविक सत्यया दर्शन यायेगु खइ । थुगु प्रकारया अनुसन्धानं सम्यक् ज्ञान दइ । सम्प्रति बौद्ध-धर्मे सत्यया अनुसन्धानयात उत्साहित याना तःगु दु ।

बांलाक विवेचना याये धुंका तिनि हे धर्मया उपदेशयात स्वीकार याये माः । उकिं न्ह्याम्ह धर्मगुरुयात नं वयागु उपदेशया गहन अध्ययन व अनुसन्धान मयायेकं गबलें विश्वास याये मज्यू । मेगु शब्दे, मनूनं न्ह्याम्ह उपदेशकयात नं अकारणं हे अति-विश्वास याये मज्यू । मां-बौ नं कर यायेवं मनूनं छुं धर्म विशेषयात स्वीकार याये मज्यू । थुकीया विपरीत प्रत्येक मनूयात थःगु इच्छानुसार धर्म-स्वीकार यायेगुली स्वाधीनता दये हे माः । अज्ञानी तथा बुद्धि मगाःपिसं ज्ञानीम्ह व्यक्तिया शरण काये माः । गहन अध्ययन व मनन-चिन्तन याये धुंका यदि धर्म वयात प्रभावित याःसा व उगु धर्म धाःगु लें वना स्वये माः । गुगुं धर्मयागु उपदेश अनुचित जूसां तभि वया ल्यूल्यू जुयेगु वा वनेगु थःगु अज्ञानताया विज्ञापन बीगु खः । व थःगु हे भूल खः । प्रत्येक व्यक्ति न्यायपरायण जुये माः । स्वयं सत्य-पथया पथिक जुया मेपित नं यंके

माः। थःमं थःत हे ह्येका यंकल कि लिपा मानसिक अशान्ति व दुःख जू वनी। सुयागुं व्यक्तिगत धार्मिक विचार स्वातन्त्र्ये बाधा बीगु अधिकार सुयातं नं मदु। विचार स्वातन्त्र्य प्रत्येक व्यक्तिया जन्मसिद्ध अधिकार खः। सुं व्यक्तियात वया धर्म एवं रहन सहनया ढंगे बल पूर्वक परिवर्तन यायेगु सर्वथा अनुचित खः। दबाव योगु प्रकारया हे थजु न्यायसंगत ज्या मखु। यदि थथे सुं व्यक्तियात अन्तकरणे आघात याःसा थुजागु अपराध अक्षम्य खः। व्यक्तियात वया अभिरुचिया विरुद्ध छुं धर्मे विश्वास याकेगु कर यायेगु जघन्य अपराध खः। थुजागु बल प्रयोग सुं व्यक्तिया निति नं गुबलेसं न्याय संगत जुये फइ मखु। प्रत्येक-यात थःगु उन्नतिया लँ ध्वदुइका वया ल्यूने वना स्वयेगु स्वाधीनता दु। सुयां विचारं खंगु दिशा पाखे मछवःसे, अःखःगु दिशाय् वयात वनेत कर यायेगु प्रत्यक्ष आघात यायेगु खः। छम्ह बौद्ध थुजागु व्यवहार स्वया सुंक च्वं च्वने फइ मखु।

बौद्ध-धर्म सुयातं मय् मय् धायेक क्वमबीकु। थुकीया नीन्यासः दँया इतिहासे सुनानं थुकीया प्रचार-या निति बल प्रयोग मयाः। न थ्व धर्म प्रचारया निति तलवार, धनया सहायता काःगु दु। थुकीया सम्बन्धे लेखक फिल्डीगहालं नं थःगु 'छगू देशया आत्मा' धयागु सफूती च्वया तःगु दु—'बौद्ध-धर्मया प्रचारया निति युद्ध जुइ फइ मखु! बौद्ध-धर्मानुयायीपिसं नं न थौं तक छुं देश बर्बाद यात, न भगवान बुद्धया नामे छुं हत्या व रक्तपात हे यात न थुकीया नामे सुं नारीया सतित्व हे स्यन। मालाः स्वसां नं बुद्ध व बौद्ध-धर्मया नामे छुं रक्त पातया कलङ्क लुइके फइ मखु। वसपोल विश्वशान्ति प्रेम दान व उपेक्षया छम्ह अनन्य प्रचारक खः। वसपोलया उपदेश थुलि तक सरल व स्पष्ट कि जकीयात थुइकेत गबलें हे भूल जुइ फइ मखु।"

बौद्ध-धर्म छखें अन्धविश्वासयात स्थान मदु हानं

सम्यक् बुद्धि]

मेखे' देवी-देवताया पूजा अर्चना नापं नं थुकीया सिद्धान्त नाप मेल मदु।

छम्ह सुं सर्व श्रेष्ठ व्यक्ति थःगु इच्छायात अधिने तया, अज्ञानता वाना छया प्रत्येक वस्तुसं सत्यया दर्शन याःसा तथा उम्ह व्यक्तियाके महान आत्म-बल, धैर्य, साहस आदि गुण दया च्वंसा उम्ह व्यक्तियात श्रद्धा तइ। परन्तु थ्व वसपोलया गुणया श्रद्धा खः। सत्यया दर्शन याइम्ह भी धार्थेयाम्ह सहायक जूसां नं बौद्ध-तय्सं वयागु पूजा अर्चना याइ मखु। सत्य मार्गया दिग्दर्शन याइम्ह व्यक्तियात दुःख निवारणया उपाय क्यना व्यूगुया कारणं बौद्धतय्सं आदर व श्रद्धाया मिखां स्वइ। शुद्धि व पवित्रता पिनेपाखेयागु ज्या खँ दइ मखु। हानं आत्म-शुद्धि उम्हसिनं हे याये फइ, गुम्हेसित स्वावलम्बी जुयाः थःगु समस्या तःप्यंकेगु अवसर दइ। आवश्यकतानुसार तथा वं इच्छा याइगु घडी मेपि नं वया सहायक जुइ फु। आत्मज्ञान, आत्मानुभव व स्वयं सत्यया दर्शन यायेव वास्तविक प्रसन्नता व सुखया अनुभूति जुइ। 'शुद्धि व अशुद्धिया थःमं थःके हे जक भर काये ज्यू, सुनानं सुयातं शुद्ध वा अशुद्ध याये मफु।' जगतया इतिहासे भगवान बुद्धं हे न्हापां भीत स्यना बिज्यात कि थःगु हे चेष्टा तथा अध्यवसाय द्वारा निर्वाण प्राप्त जुइ।

व्यक्ति स्वयं थः निर्माता खः। भगवान बुद्धं आज्ञा जूगु दु कि "भीपिं थः थः कर्मया हे उत्तराधिकारी खः। थःगु कर्मया फल भीत प्राप्त जुइ। थःगु हे सत्कर्म द्वारा भिगु गति तथा योनि प्राप्त याना भीपिं थ्व संसारिक दुःखं मुक्त जुइ फइ।"

"आश्रयया निति सुं मेम्ह पाखे स्वये मते! स्वयं थःगु शरणे हुँ!! 'सत्य' छगूयात जक थः लँ क्यना बीम्ह समभे जुया सत्यया शरणे च्वं!" भगवान बुद्धं आत्म-बल, आत्म-विश्वास व सत्य-दर्शनया निति थुगु प्रकारं शिक्षा बिया बिज्यात। चरित्रयात थःगु इच्छा-

नुसारं दयेकेगु व भिंगु लें यंकेगु शक्ति प्रत्येकसिया थः थःगु ल्हाते दु । भगवान बुद्ध छम्ह पथ प्रदर्शक जक खः । ल्हा ज्वना खुरुक्क मुक्ति याना उद्धार याना बिज्याइम्ह मखु । थ्व मानव शरीरे थःगु चरित्रयात दयेकेगु व भिकेगु अतुलनीय शक्ति दु ।

प्रत्येक व्यक्तियात सत्य मार्ग एवं सत्यया अनुसन्धान यायेगु सम्मति बिया भगवान बुद्धं सम्यक्-ज्ञान प्राप्त यायेगु छ्मू मनो वैज्ञानिक मार्ग बिया बिज्यागु दु । भीत न्ह्यःने वनेत लें मद्दु—धायेगु न्याय संगत मखु । आवश्यक दु केवल चेष्टा यायेगु, अध्यवसाय व दृढ प्रतिज्ञा तथा उपदेशयागु अध्ययन याना उकीयात कार्य रूपे हीका यंकेगु ।

भगवान बुद्धयागु उपदेशे सिद्धि वंगु छुं खँ मद्दु ।

हानं मभिंगु व भिंगुयात बांलाक सीकालि मभिंगु छ्खे छ्वया भिंगुली वनेत लिचिलेगु हे छाया ? सम्यक् ज्ञान द्वारा मनूतयसं मभिंगुयात त्वता भिंगुली बनी । छम्ह बौद्धं यदि सम्यक् सम्बुद्धया उपदेश ठीक ठीक थूसा, वं सत्कर्म व कतःयात भिं यायेगु थःगु कर्तव्य धका थुइ-केगु नं आवश्यक । थ्व गाथा स्वया दिसँ—

सब्ब पापस्स अकरणं कुसलस्स उपसम्पदा ।

सच्चित्त परियोदपनं एतं बुद्धान सासनं ॥

अर्थात्—छुं हे पाप मयायेगु, कुशल (पुण्य) कर्म यायेगु, थःगु चित्तयात परिशुद्ध यायेगु थ्व हे बुद्धपिनि शिक्षापद खः ।

अनु०—'कुमार'

ज्याः—

—श्री कमलानाथ भक्त

भसुकाः नापं हिकु हिकु मिंकाः ज्याः छम्ह हुंकन सो ख्वःगु !

मने दुघालं हि वया च्वंथें
निगः मिखाय् ख्ववि धाः बाः वय्काः
काय् म्हाय् धाःपिं यक्क दयाः नं
त्येका छम्ह नं थःत मद्दु काः

भकारि गःगः नापं-छेँ दु,
वह-बसजाःया सः नं ताय् दु,
नय्त अन्न ला शून्यगुली नं
अँपचा छगः नापं मद्दुयाः

भसुकाः नापं हिकु हिकु मिंकाः ज्याः छम्ह हुंकन सो ख्वःगु !

भसुकाः नापं हिकु हिकु मिंकाः ज्याः छम्ह हुंकन सो ख्वःगु !

वया ज्यूबले अबले अबले
वयात दिगुद्यो भाःपा च्वंपिं
जःला खःला, इष्ट मित्रपिं
जुयावंगुलि म्हे हे मस्युपिं

म्हाय्पिं वै बौया ख्वाः स्वय्त-
'ज्युपिं-बौया संयुष्वाय् चीत'
काय्पिं स्वः वइ-‘अंश छु ल्यँ दनि'
वैथे हाय्कइ छय्पिसं, उकिं

भसुकाः नापं हिकु हिकु मिंकाः ज्याः छम्ह हुंकन सो ख्वःगु !

भसुकाः नापं हिकु हिकु मिंकाः ज्याः छम्ह हुंकन सो ख्वःगु !

भगवान् बुद्ध—

— श्री तीर्थलाल

नेपाः देया पश्चिम भागे
बुटौल जिल्लाय् कपिल नगर,
अन दु लुम्बिनी नांगु उम्मान
जन्म जूगु गन श्री गौतम ।

शाक्यवंश जुजु शुद्धोदन व
माया देवीया पुत्र,
धाय्का जगते रश्मि पिञ्जेका
जूम्ह व नां हे सिद्धार्थ ।

दरिद्र, दुःखी रोगीयात
करुणाया दृष्टि स्वयत,
संसारे दुगु सकतां खंका
थ्वीका काःम्ह व नर जन्म ।

जगया जंजाः धाक्वं चण्फुना
शान्ति बीत प्राणीपिन्त,
पुत्र व पत्नी, राज्य व सुखनं
तोता बिज्याम्ह वस्पोल ।

अनेक गुरुपिथाय् सत् ज्ञान
मा मां बिज्यात वस्पोलं,
गयास थ्यंका अन खुसि तीरे
याना बिज्याम्ह घोर तप ।

अनेक मारं वसपोयात
वया वया बिल कष्ट अपार,
तपया तेर्ज त्याका अमित
जूम्ह व सम्यक् सम्बुद्ध ।

धर्मे नां अति जाया च्वंगु
पवित्र काशी—नगरीया,
सत्तिक च्वंगु सारनाथे
अमृत इना बिल भगवानं ।

“मानव मानव याय् विश्वास
याय् माः वाणी नं सत्य,
सद् ध्याने मन छ्वेगु सदानं
मनू मात्रया ज्या मुख्य ।

द्वंकल धाःसा याय्गु क्षमा हे
थःत स्यंकुसां भिं याय्गु,
प्रेमं बीगु घृणाया उत्तर
मानवताया चिन्ह छगू ।

सज्जीवनया विचार याय्गु
मनया वासना नं त्याका,
सुं प्राणीया मयाय्गु हत्या
जुया अहिंसक, तय्गु दया ।”

उपदेश थ्व हे दे दे पतिकं
बिया हिला जुल गण नाप,
धर्म प्रचारे पीन्यादँ फुका
बिज्याम्ह श्री भगवान् बुद्ध ।

चय्छदँ थीवं कुशीनगरस
पंजः तोतुम्ह भंगःथें,
‘निर्वाण’ धका नां दुगु पदवी
बिज्यात सो लँ क्यना भीत ।

आचार्य धर्मानन्द कौसाम्बी

प्रोफेसर पी० वी० बापत

श्रद्धेय कौसाम्बीया जन्म ६ अक्टूबर सन् १८७६ स समस्त जिल्लाया सखवल धयागु गामे जुल । धम्म-नन्द कौसाम्बी न्याम्ह ततापि व निम्ह दाजु किजापि मध्ये दकसिबे चिरीकःम्ह खः । छपिनित थःगु गांया आस पासे च्वंगु प्राइमरी शिक्षा वाहिक मेगु छुं शिक्षा प्राप्त मजू । उकिं थः च्वनागु थासे दुगु मराठी सफू स्वयेगु व स्वयं अर्जित विद्यायागु आश्रय हे जक वयात दु । फि न्हेगूगु शताब्दीया प्रसिद्ध मराठी संत तुकारामयागु जीवन चरित्र तथा वयागु श्लोक छपिनिगु नुःमले दुने थ्यंक दुहां वन । अनं मेगु सन् १८९७ ई० या मराठी पत्रिकाय् छापे जूगु भगवान बुद्धयागु छगू विषयया लेखं कौसाम्बीजुयागु श्रद्धा बौद्ध-धर्म क्व छू वन ।

कौसाम्बीजु अनं थःगु भावी शिक्षाया लागी छें पिहां वनेत तकोमछि हे प्रयत्न यात, किन्तु सफलता प्राप्त याये मफु । अन्तिमवार थःगु अज्ञानतामय जीवने च्वने मं मदेका ई० १८९६ दिसम्बरं छें पिहां बिज्यात । अबले गनं अनुकूल थासे च्वना संस्कृत अध्ययन यायेगु छगू मात्र छपिनिगु लक्ष्य खः । संस्कृत विना बौद्ध-धर्म तथा दर्शन ज्ञान छुं सीके फड मखु धयागु भावनां छपि पूना बिज्यात । अनया प्रसिद्ध संस्कृत विद्वान सर राम-कृष्ण भंडारकर नाप लात । वयागु प्रोत्साहन व प्रेरणां संस्कृत अध्ययन यायेगु आरम्भ यात । किन्तु उलिं नं सन्तोष मजुया संस्कृतया प्रधान तीर्थ स्थान काशी वन । थन छपित वेद शास्त्रे सम्पन्नम्ह तैलंग भाषा नं बांलाक सःम्ह गंगाधर शास्त्रीया शिष्य महाराष्ट्री पण्डित प्रवल नागेश्वर पन्त धर्माधिकारीयाके संस्कृत स्यनेगु सुअ-

अनु०—भिक्षु बुद्धघोष

वसर प्राप्त जुल । थन कौमुदीयागु अध्ययन यात । तर थन जीविकोपार्जनयागु समस्या साब जटिल । बल्ल तल्ल महाराज 'ग्वालियरपाखे' छसा नयेगु व्यवस्था जुल । उकिं हे न्हि फुकाच्चन । बुद्ध-धर्म प्रति अगाध प्रेमं नेपा वयेगु नं छपिनिगु मन जुल । थुगु यात्राया विषये थःम सहपाठी छम्ह नेपाली नाप सलहा यात । ई० १९०२ या २ फरवरीखुनु थःम सहपाठी श्रीदुर्गानाथजु नाप काशीं नेपा वल । फिन्हुति नेपाले च्वना माल नं छपिसं बौद्ध-धर्म-या विषये धातृय बांलाक उपदेश बीम्ह सःमूम्ह पण्डित, सुं भिक्षु खंके मफुत । अले निराश जुयाः बुद्ध गयाय् वन । थन छम्ह भिक्षुया दर्शन जुल । वसपोलपाखे' कौस-म्बीया ध्यान पालि ग्रन्थपाखे आकर्षित जुल । भिक्षु' पालि व्वनेगु लागी लंका क्यन । अले छपि कलकत्ता महाबोधि सोसाइटीपाखे' पासापिनिगु सहायतां १९०२ मार्च' कोलम्बो थ्यंकः वन ।

कोलम्बो नगरे श्री सुमङ्गलाचार्यया विद्योदय कालेजे पालि अध्ययन यात । थ्वया गुरुपि थुजागु प्रवल इच्छा खना साब लय् ताल । छपिनिगु संस्कृत ज्ञानया प्रभाव लंकावासीपिन्त परे जुल । कौसाम्बीजु' फिल्ला पालि व्वन । थ्व हे बिच्चे श्रामणेर जूगुलिं बौद्ध भिक्षुपिं व पण्डितपिं नाप घनिष्ठता आपालं बढे जुल । अले कौस-म्बीजुया पालि साहित्य अध्ययने सुविधा जुल । थन हे अंग्रेजीयागु अध्ययन नं शुरू यात । तर लंकायागु भोजनं कौसाम्बीजुयागु शरीरे बाधा बिल उकिं लंकां याकनं हे भारत प्रस्थान याये माल । छपिनिगु अबलेयागु इच्छा खः, गनं शान्त व एकान्तगु थासे थातं च्वना ध्यान यायेगु । तर असफल जुल । ध्यबाया अभाव थुलि जुल

कि कुशीनगरे तक वनेत नं थाकुल । गन भगवान बुद्ध
शरीर त्याग याना विज्यागु खः, व थासे दर्शनार्थ वनेत
छम्ह भिक्षुयाके ध्यवा मदया व इच्छा थःगु नुगले तु
घाना दुगु ध्यवां मद्रास तक थ्यंक वम । छुं दिन अन
हे छगू आश्रमे च्वन । आश्रमे गबले गबले सज्जनपि मू
वः । थन हे प्रोफेसर नरसु नाप परिचय जुल । गुम्हसिनं
वयागु ध्यान तालाजुइथे वरावर याना अध्ययन याये
माःगु पाखे ग्वतुइका बिल । अंग्रेजीया अध्ययन चले
जुल । उत्तर भारते दुगु बौद्धतीर्थ यात्रा पूर्ण यायेगु
संकल्प भन भन प्रबल जुल । किन्तु ध्यवाया समस्या यात्रा
याये मफइ च्वन । मद्रासे हे कौसाम्बीया परिचय बर्मी
विद्यार्थीपि नाप जुल । इमिसं हे कौसाम्बीयात खर्च
तयाः बर्मा व्वना यंकल । आः छपिं भिक्षु जुल । थन हे
विशुद्धिमार्ग व्वन । बर्माय जर्मनया छम्ह संगीतज्ञ नाप
लात, गुम्ह लिपा ज्ञानातिलोक धयागु नामं बौद्ध भिक्षु
जुल । थन नं छपित भोजनयागु अनुकूल मिले मजुल ।
यद्यपि वया आध्यात्मिक इच्छा मदु, गुरुं सुं नव भिक्षु-
यात कम से कम न्यादँ तक थः गुरु नाप च्वने माः धाःगु
वचन लंगन याये । तथापि शरीरया कारणं च्वने मफुत ।
१९०४ ई० भारत विज्यात । २ दँ तक भारते चाहिल ।
आपालं भ्रमणे ला न्यासि हे वनीगु खः । हानं भिक्षा-
वृत्ति हे भोजनया व्यवस्था जुयाच्वन । अझ सारा
बौद्ध तीर्थ स्थान भ्रमण यायेगु इच्छा व गनं एकान्ते
च्वना ध्यान यायेगु इच्छा पूर्ण मजुनि । बल कलकत्ता
बम्बई वनाः अनं लिपा उत्तर भारते उज्जैन, ग्वालियर
सारनाथ, कुशीनगर आदि थासे सिमा क्वे व खंडहरे
च्वना ध्यान यायेगु सुअवसर प्राप्त जुल । गबले मानव
प्रति, गबले धों, चितुवा, भूत, प्रेत आदि नाप प्रेम प्रसार
याना ध्यानयागु अनुभव यात । अनं लिपा श्रावस्ती
(वर्तमान सहेत-महेत) थ्यंकः वन । हानं श्रद्धेय धर्मपाल
(गुम्ह नाप न्हापां लंकाय वन) नाप लात । थनं बुद्ध-
गया वनाः नेरञ्जना खुसीया सिथे च्वना तःन्हु मछि ध्यान

यायेगुली न्हि बिते यात । थनं राजगृह वन । थनं हे
हानं बर्मायाम्ह छम्ह भिक्षुयागु सहायतां छपिं बर्मा
थ्यन । थन 'सघाई' धयागु एकान्त पर्वते च्वनेगु इच्छा
यात । थन न्हापायाम्ह पासा ज्ञानातिलोक नाप लात ।
अले नाप ऊ राजेन्द्रयागु विहारे च्वन । अन चाःबुद्धुं
मण्डले उ तिलोकया विहारे थ्यन । थन गर्मीया कारणं
थायू तोता पञ्चासामी भिक्षुयाथायू च्वं वन । थन
मोल्लमिने पञ्चासामीयात संस्कृत व्याकरण स्यनाः वयाके
अभिधर्म स्यना काल । अनं लिहां वयाः छपिसं भारते
जन साधारणं थं काल यापना यायेगु संकल्प यात ।
कारण वं स्यू कि भारते विशुद्ध बौद्ध भिक्षु जुया च्वनेगु
तःसकं थाकु । छपिनि गुरुं नं भारते वनाः साधारण जन
रूपे परिवर्तन जु धयागु सम्मति बिल ।

रंगूनं कलकत्ता वयाः धर्मानन्दया परिचय प्रेसी-
डेन्सी कालेजया प्रोफेसर हरनाथ दे नाप जुल । गुम्ह
युनीवर्सिटी पालिया एम० ए० परीक्षा बीगुली तयारी
जुयाच्वन । वया थःगु कोर्ष मध्ये छगू ग्रन्थ अभिधर्म
पिटकया धम्म संगिनीया टीका अट्टसालिनी सफू छम्ह
सुयोग्यम्ह व्यक्तियाके व्वनेगु इच्छा जुयाच्वंगु खः ।
थुवले हे कौसाम्बीजुं नेशनल कालेज कलकत्ताय पालि
व्वंकेगु ज्यायू पलाः तल । अनं लिपा प्रो० दे व न्याया
धीश मुखर्जीयागु सहायतां युनीवर्सिटीया पालि लेक्चर
जुल । थव ज्यायू छपिनिगु आत्मा सन्तोष मजुल । छायू
धाःसा विद्यार्थीपिसं पाली अपायूसकं रुचियागु खने
मदु । केवल परीक्षाया निरति पालि अध्ययन याइगु जुया-
च्वन । थुगु नैराश्य तथा परम प्रिय शिष्यया व्यक्तिगत
व्यवहारं याना कौसाम्बीजुयात तःसकं आन्तरिक दुःख
जुल । अले कलकत्ता तोतेगु नं निश्चय यात । थुगु हे
समये वडौदाया जुजु पाखे महाराष्ट्र वयाः दें छगू छगू
सफू पिकासा ज्यू धयागु निमन्त्रण वल । तर अबले तं
पालिया अपमानं जूगु आन्तरिक घाः लंकेत बर्मा थ्यने
धुंकल । बर्माय माननीय माऊं बाथर्व पाखे पालि ग्रन्थ

(बर्मा लिपियागु) छगू सेट प्रदान यात । अनं कौसा-
म्बीजु मोल्मिने वन ।

बर्मा लिहां वयेवं कौसाम्बीजु बम्बइ वन । अन
डाक्टर बी० ए० सुखय नाप लात हानं वेकःया पाखे
हे प्रो० सर डा० जे० एच० बुड (हरवार्ड युनीवर्सिटी
अमेरिका) नाप लात । प्रो बुड बम्बइयागु ताज महल
होटल निसें निहं निहं पालि व्वनेत धर्मानन्दया थाय
वल । वेकः डा० बुडं हे अमेरिका वना संस्कृत विभागया
अध्यक्ष प्रोफेसर लनमननाप कौसाम्बीजुयागु पालि
पाण्डित्यया विषये चर्चा यात । प्रोफेसर लनमनया नं
अबले 'विसुद्धिमगो' सफूया ज्या याना च्वंगु खः ।
प्रो० लनमनयात पालिया थुजाम्ह पण्डित छम्ह माला
हे च्वंगु खः गुम्हसिनं वयागु सम्पादन कार्ये सहयोग बी
फु । प्रो० बुडं १९१० ई०स प्रो० लनमनया पाखे हार-
वर्ड युनीवर्सिटी कौसाम्बीजुयात निमन्त्रण यात । कौसा-
म्बीजु निमन्त्रण वयेवं इङ्गलैण्ड जुका अमेरिका वन ।
अन थ्यंका प्रोफेसर लनमन नाप ज्या शुरु जुल ।
न्हापां ला प्रो० लनमनयात ठीकथे मच्चन । तर याकनं
हे अनुभव यात कौसाम्बीजुया सहायता छगू अमूल्य
वस्तु खः । हानं कौसाम्बीजुयात नं लनमनया व्यवहार
मय्या वल । युनीवर्सिटीया अधिकारीत नाप न्हापांतुं
अमेरिका घने न्ह्यः छं कबुल मदुगुलिं आर्थिक विषये
प्रो० लनमन नाप थाक थुक जुल । थुकिं अतिरिक्त प्रो०
लनमन नाप मुख पृष्ठे सम्पादकया स्थाने थःगु नां
तयेगु इच्छायात । उकी नाप 'कौसाम्बीयागु सहयोगं
वारेन याःगु मूल-कृति' धयागु शब्द तयेगु इच्छा याःगु
ज्याच्चन । तर कौसाम्बीजुया इच्छा खः, वारेनया नां
अतिरिक्त प्रो० लनमनया नाप तुं थःगु नां नमतयेगु ।
कौसाम्बीया राय खः, वारेनया नां जक मुख पृष्ठे च्वनी,
छाय धाःसा वारेन बर्षो तक थ्व सफूया निरिति परिश्रम
यात । हानं सीत्येका थःगु सम्पति युनीवर्सिटीयात
दान याइ, गुकिं थुगु ग्रन्थया प्रकाशन पूर्ण व्यय

सुविधापूर्वक सयोजित जुइ । थुगु हे विषये निम्ह-
सिगु बिच्चे खँ मिले मजुल । थुगु हे वार्तालापे
प्रो० लनमन आचार्य कौसाम्बीजुयात छुं अशिष्ट
शब्दया प्रयोग यात । थुकिं आचार्य कौसाम्बीजु
युनीवर्सिटी तोता भारत लिहां वल । भारते कौसाम्बी-
जुयात थुजागु छगू अध्ययन केन्द्र स्थापना यायेगु बिचा
दल गुकी पालि व बौद्ध साहित्यया अध्ययन कार्य सं-
चालित जुइ । सर रामकृष्ण भंडाकर नाप न्हापां निसें
परिचय दु, उकिं पूना वन । अन फरगुसन कालेजया
अधिकारीतयसं रामकृष्णया पाखे छपिनित थःगु संस्थाय
च्वनेगु स्वीकृति बिल हानं अन हे पालिया प्रोफेसर
नियुक्त जुल । आचार्य कौसाम्बीजुया पालिया ज्ञान
प्रचार व प्रसार यायेगु इच्छा न्हावलें दु, उकिं सहद-
यतां पालिया प्रोफेसर ज्या याना बिज्यागुलिं आपालं
सफल जुल । थुगु कालेजे सन् १९१२ निसें १८ तक
प्रशंसनीय रूपं ज्या यात । लेखक स्वयं थुगु बिच्चे व-
सपोलया शिष्य जुया च्वनागु खः । १९१८ ई० स
'विसुद्धिमगो' कार्ये हानं अमेरिका वन । अन छपिसं
प्यदं तक थुगु मूल सफूया ज्या याना भारत लिहां
बिज्यात । भारते थ्यनेवं कौसाम्बीजुं नं कांग्रेसे सक्रिय
भाग कायेगु प्रारम्भ यात । अनं अहमदाबादया पुरातत्व
मन्दिरे सम्मिलित जुल । भन भन कौसाम्बीजुया राज-
नीति ज्याय अभिरूचि बढे जुल । अनंलि कौसाम्बी
प्रती नं पूर्णत गांधीजुया प्रभाव परे जुल । गबले गान्धी-
जुयागु कार्ये छपिं व्यस्त जुयाच्चन, अबले हे हानं 'विसु-
द्धिमगो' या ज्या पूर्ण यायेत अमेरिकां निमन्त्रण वल ।
थुगु बार सम्पूर्ण ज्याया भार कौसाम्बीजुयात हे तोता
बिल । प्रो० लनमनया उकी छं ल्हा तये मंत । कौसा-
म्बीजुं नं व ज्या बांलाक सिधयेका सन् १९२७ स
भारते लिहां वल । यद्यपि आचार्य कौसाम्बीजुं सम्पा-
दन कार्य समाप्त याःसां युनीवर्सिटीया अकारि-
तयसं उकीया अनुवादया प्रकाशन थों तक नं
याःगु मखुनि । आचार्य कौसाम्बीजु नं १९३१ ई० या

सत्याग्रह आन्दोलने भाग काःगुलि ब्रिटिश सरकारं गिरफ्तार यात । किन्तु हाइकोर्टयापाखे छुं कानूने बाधा खने मद्गुलि तोता बिल । अनं लिपा प्रो० वुडं 'विमुद्धिमगो' या अनुवाद यायेत कौसाम्बीजुयात हानं निमन्त्रण यात । कौसाम्बीजुं उगु अनुवादया उत्तर दायित्व प्रो० वुडसयात व जित लःल्हाना बिल । उकीया अनुवाद उगु समये सिधयेके मफुत, कारण लेखकयात १६३२ स अमेरिका तोते माःगु कारण पड़े जुल । अनं फरगुसन कालेज पूना लिहां वया । अतः लेखकं अमेरिका तोतालि छुं महीना लिपा तक नं वसपोलयागु भार कया तयागु ज्या तोते माल । कौसाम्बीजुं नं उगु कार्य बन्दोवस्त याये सिधयेका भारत लिहां बिज्या बले रूस वन । अन भूत पूर्व चेरवास्की नाप लात, गुम्हसित भारतीय बौद्ध-दर्शनया अध्ययने अमूल्य सहायता व्यूगु खः । किन्तु रुसे कौसाम्बीजुयात आपाः च्वनेगु समय प्राप्त मजुल, उकिं याकनं भारत लिहां वल । अबले वसपोलं थ्व लेखया लेखकयात 'विशुद्धिमार्ग' या अनुवाद ज्याय् आपालं सहायता बिल । थ्व ज्या कौसाम्बीजुया नीन्यादँया विद्वत्तामय जीवनया अमूल्य साधन खः ।

थ्व ज्या सिधयेका कौसाम्बीजु राष्ट्रीय ज्याय् व संस्थाय हानं सहयोग बीगुली लगे जुल । थःगु जीवनया छुं दं बम्बई, सारनाथ, काशी विद्यापीठ हानं वर्धाय् व्यतीत यात । थःगु जीवनया अन्तिम वर्षे विशेष रूपं अस्वस्थ हानं दुःखी जुल । कौसाम्बीजुं छगू सफू अहिंसा विषये मराठी भाषाय् च्वल । गुगुलि हिन्दू समाजे खल बल याना बिल । जीवनया अन्तिम महीनाय् विशेष रूपं अस्वस्थ जूगुलि खाताय् गोतुला च्वने माल । भक्त भक्त गंसि जुयावन, चासु कइलं यानाः न्ह्यो वयेके मफु । छपिन्त अबले तःसकं दुःख जुल । कौसाम्बीजुया थथे जुइका समाजया कल्याण व हित यायेगु ज्यां वंचित जुइका च्वने मास्ते मवः । छुं भति

स्वस्थ जुल । अनं अबले हे थःम्ह दकसिबे तःधिकम्ह म्हाय्याथाय् बम्बइले वना च्वं वन । मृत्यु पूर्व कौसाम्बीजुया गान्धीजुयागु दर्शन यायेगु इच्छा खः । उकिं वर्धा वन । तर दुर्भाग्यया खं खः, गान्धीजु न्हापां हे साम्प्रदायिक संकटे शान्ति थापना यायेत पूर्वी बंगाल पाखे वना च्वने धुंकल । ४ जून १९४७ ई० वर्धा आश्रमे हे थः फुक पासापिनि दथ्वी शान्ति पूर्वक श्रद्धेय कौसाम्बीजुं थ्व लोकया यात्रा समाप्त यात ।

यद्यपि कौसाम्बीजुं सतत प्रयत्न याना अंग्रेजी बांलाक सयेका काल अथेसां नं वसपोलयागु आपालं रचना पाली हे कित मां भाय् मराठी हे जुल । आचार्य कौसाम्बीजु द्वारा रचित पालि व मराठी सफूया धलःपौ थथे :—

- (१) पालि रोडर—अशोकया अभिलेख सहित
- (२) 'विमुद्धिमगो'—गुगु १६२८ ई० हे समाप्त जूगु खः । किन्तु हारवर्ड युनीवर्सिटी द्वारा थौं तकं नं छापे मयाःनि ।
- (३) 'विशुद्धिमार्ग'—देवनागरी प्रकाशन—भारतीय विद्या भवन सीरोज द्वारा प्रकाशित, ग्रन्थ नं० १ ।
- (४) 'विशुद्धिमर्ग टिप्पणी' विशुद्धिमार्गयागु लिंकया तःगु पालि टीका ।
- (५) अभिधम्मस्थ-संगहो—संग्रह पालि टीका सहित देवनागरी आखःलं छापे याना तःगु, गुजरात विद्यापीठ द्वारा प्रकाशित ।
- (६) निदान कथा
- (७) समन्त पासादिका—बाहिर निदान
- (८) पपञ्च-सूदनी ग्रन्थ

मराठी सफू—(१) बुद्ध-धर्म आणि संघ, (२) बुद्ध लीला सार संग्रह, (३) मचातय् लागी लिंकया तःगु जातक, (४) सुत्तनिपातया अनुवाद, (५) खुदकपाठ (नित्यपाठ), (६) समाधि मार्ग, (७) बौद्ध संघ परिचय,

(८) भारतीय संस्कृति आणि अहिंसा, (९) निवेदन,
(१०) भगवान बुद्धके चरित्र, (११) बोधिसत्व ।

थुकि अतिरिक्त मराठी पत्रिकायू बांबांलागु लेख
आपालं छापे जूगु दु । गुकीया गोगुखे मझि गुजराति
भाषायू नं अनुवाद जुल ।

आचार्य कौसाम्बीजुया पालि त्रिपिटकया ज्ञान
अत्यन्त गम्भीर । थुगु हे ज्ञानं वयात अठ्ठकथा आचार्य
बुद्धघोषयागु विशुद्धिमार्गयागु गुलिखे उद्धरण याना
शुद्ध यायेगुली सहायता बिल । वसपोलयागु विचित्र
स्मरण शक्ति खना प्रोफेसर लनमन हे छक पडे जुल ।
कौसाम्बीजुयाके दर्शनया नं माक्क ज्ञान दु । गम्भीर
भावयात पालि व्यक्त यायेगु शक्ति तःसकं अद्भुत खः ।
अभिधम्मत्थ-संग्रहया वसपोलं थःमं हे च्वःगु नवनीत
टीका थ्व खँया साक्षि खः । 'विसुद्धिमगो' यागु लिंकया
उकीया टिप्पणी याना तःगु सफूली पालि व्वनीपि पालि
विद्यार्थीतयूत आपालं लाभ बिल । बौद्ध-धर्म प्रति वस
पोलया अगाध श्रद्धा व निष्ठा स्तुत्य जू । मराठी भाषा
भाषीतयूत बौद्ध-धर्मया अमृत पान याकेगु व मराठी
साहित्ययात बौद्ध साहित्य प्रदान यायेगुया अपूर्व श्रेय
आचार्य धर्मानन्द कौसाम्बीयात दु । गुलिखे छपिनि
शिष्यपिसं थौं बम्बई, पूना, बडौदा आदि क्षेत्रे
छपिनिंगु ज्यायू दत्त चित्त जुयाः पालि व्वनेगु व

व्वकेगु ज्या याना च्वंगु दु ।

थःगु सामाजिक जीवने कौसाम्बीजु न्याबलें हे
प्रगतिशील विचारक व उदार दृष्टिम्ह व्यक्ति खः । हानं
तःसकं हे दयालु स्वभावम्ह मनू जुयाच्वन । वसपोलया
परिवार मध्ये स्त्री छम्ह, कायू छम्ह, (दामोदर कौसा-
म्बी) म्हायू स्वम्ह दु । दामोदर कौसाम्बी नं गणितया
छम्ह पण्डित खः । निम्ह म्हायूपिनि व छम्ह कायूया
शिक्षा अमेरिकायू जुल ।

थुगु जीवन चरित्रे बांलाक विचा याना स्वःसा श्री
कौसाम्बीजुया जीवन आपालं नवयुवकतयूत प्रेरणाया
श्रोत जू वनी । कौसाम्बीजुया जीवन भीगु निंति छगू
तःधंगु उदाहरण खः । छम्ह गांया सिवाय मेगु पाठ-
शालायू शिक्षा प्राप्त मजूम्ह नवयुवक, हानं सदां दीन-
ताया शिकार जुया च्वने माम्ह जूसां थःगु धात्थेया
लगन व तपस्यां छपिसं थःगु जीवनयात आदर्शमय
याना बिज्यात । बौद्ध-धर्मया प्रति थःगु अगाध
श्रद्धां थःत सदां ज्यायू लगे याना तल । थ्व हे उत्साह
व स्फूर्तियात कया थःगु जीवनया कठिनतायात
पार यात । हानं थःगु साधनायू अनवरत लगे जुया
थःगु महती आकांक्षा साकार याना बिल । कौसाम्बी-
जुया जीवन चरित्रया प्रकाशं द्रलं द्र नवयुवकपित
तुयूजः प्रदान याइ ।

मचाखाचा

‘न्यापु चैस्कोस्लोवाक लोक-गीत’

मूळ लेखक—ब्रुदिमौर मिलतनेर अनु०—मंजुश्री श्रेष्ठ

[क]

प्राहायागु १ छगू ताफुती
रोजमरीन्कयागु २ स्वांत दु,
सुनानं उकी लः मन्यू,
अयूनं व स्त्रः ह्या वःगु । १ ।

जि वये बले
जि वयात लः बी
रोजमरीन्क वाउंया वइ
अले, जि व थ्यया कायू । २ ।

[ख]

बोलेराज,३ बोलेराज,
वाउंगु स्वां बोलेराज !

यःम्ह, छ वने मते
यःम्ह, छ वने मते
च्चं छ जि नापं हे । १ ।

जि येका च्वने,

छ नाप च्वने,

वरु कन्हे सुथे

अं, कन्हे सुथे जि वने । २ ।

[ग]

गबले जि पुतिम४ ध्वाखाय् थ्यन
उबले हे जित निम्ह मिस्तेसं सःतल

‘विद्यार्थी, हे विद्यार्थी’

निम्ह मिस्त साव हाल । १ ।

मेजुपिं, छिमिसं जित छाय् खंका

छिमिसं ‘विद्यार्थी’ धका जित छाय् सःता ?

प्यार जि ला याय् म्वाः,

जित ला ज्या हे जक माः । २ ।

नसँचा

नसँचा !

चखुं बखुं यागु मधुर आलाप

मन्दमन्द शीतल फसे

ध्वनित जुया छ्वाख्यलं फैले जुयाच्वन ।

उबले—

म्हासुक वसतं पुना

शान्तिया दूत

तेजोमूर्ति जुया

[घ]

जिमिगु भयाःया क्वसं

साव सर्दि जू

हानं जिमिगु तुंथी

लः द हे मटु । १ ।

अयसां जि कू कयाः,

व तुंथी म्हुइ,

अले जिमिगु तुंथी

ख्वाउंगु लः दइ । २ ।

[ङ]

खाःसा जुल, खाःसा जुल

भाजु धइपिं मन्त ।

ज्याथम्ह गज्दां५ भीत

हुक्कुम चले मयात ! १ ।

खाःसा जुल, खाःसा जुल

आः भीगु गामे,

भी आनन्दं म्ये हाले

श्व साप खुसिगु खँ जुल । २ ।

[बालभारतीया सोजन्यं]

लेखक—श्री विष्णु भगवान श्रेष्ठ

जगते किरण थःगु प्वंकाः

प्राणीमात्रया सेवाया लागी

“अहिंसा परमो धर्म”

मन्त्र च्वना

सत्ययागु ज्याभः ज्वना

ओता पाखें सुद्यो लूगु

जि बरोबर खना ।

१—चैकोस्लोवाक राजधानीयागु नां । २—३—निगू चेक-स्वांयागु नां । ४—छगू यितायागु शहर ।

५—स्लोवाक भाषं तःधंम्ह तःसियात धाइगु ।

मचाखाचा]

[४५]

‘लुम्बिनी’

‘हिद तथागतो जातो’ किया: सम्राट अशोक स्वाना थकूगु स्तम्भ स्वयाः, इतिहासया पन्ना पुइका भीसं म्हसीका ‘लुम्बिनी’ थव थाय् खः । गुगु थासे भगवान बुद्ध जन्म जुल । गुगु स्थानया प्रति तथागतं आनन्दया न्ह्यःने भविष्यवाणी याना विज्यात— “इव तथागतो जातो इति आनन्द सदस्स कुलपुत्तस्स दस्सनीयं संवेजनीयं ठानं ।”

कालान्तरे न्यासः खुसः दँ मयाक व पवित्र स्थान पृथ्वी दुने लोप जुल । बल्ल डा० फुहररं थव हे महीनाय् थनि न्येच्यादँ न्हापा हानं व लोप जुया च्वंगु पुण्य भूमि लुइकल । अशोक स्तम्भ पिकया क्यन । अले हानं विश्वे बुलुं बुलुं लुम्बिनीया प्रचार तथा प्रसार जुल । दर्शनार्थीत लुम्बिनी थ्यन । थव न्येच्यादँया दुने अनगिन्ति विभिन्न सुदूर देश देशं दर्शनार्थिपिं तथागतया जन्म भूमि जूगुलिं पुण्य भूमि जुया च्वंगु थासे वल । गुलिसिनं थःगु श्रद्धा व भक्तिया स्वां छायावन, गुलिसिनं थन वया थःगु जीवन धन्य समझे जुयावन, गुलिसिनं थनयागु दुर्दशा स्वया श्रद्धाया ख्वबि हायेका वन, गुलिसिनं ला जन्म सफल जुल धका लये लये ताया वन । तर भी हे नेपालवासीपिसं जक थौंतक थुकीया यथार्थ गौरव व महानता मसीका थःगु गर्वाधिकार नं काये मफयेका च्वन धाःसां मपाः । अक्क थव स्थानया नां हे मस्युनिपि भी देशवासीपिं नं गुलि दनि धाये मफु ।

‘लुम्बिनी’ प्यंगू बौद्ध-तीर्थ स्थान मध्ये न्हापां नां काइगु तीर्थ स्थान खः । थव थाय् थौंभीगु देशया सीमानां दुने लाना च्वंगु हर्षया तथा गर्वया खँ खः । आः भीसं विचा याये माः गुगु पुण्य स्थानया प्रति भीसं गर्व यानाच्वना व स्थानया प्रति भीगु छु कर्तव्य खः ? अथे ला तथागतया जन्म-भूमि भिकेगु व उन्नति यायेगु,

सुरक्षा तथा सुव्यवस्था यायेगु सकल नर नारीयालागी पुण्य कार्य व कर्तव्य खः तर विशेष याना भीगु निति पुण्य कार्य जक मखु परम कर्तव्य नं खः । भीगु छुं उत्साह व प्रयत्नं डा० ओल्डफिल्डया ‘हानं छुं दँ लिपा नेपाले बौद्ध धर्म लोप जुइ ।’ धयागु भविष्यवाणी भूठ जुयावर्थे यदि भीसं हानं छको बांलाक विचाः याना थःगु कर्तव्य पालनया लागी तत्पर जूसा मेपिसं म्ये’ वांन्याये मायूक नं उन्नति याये फु । याये नं फयेके माः । कारण बौद्ध संस्कृति हे भीगु संस्कृति खः । बौद्ध सभ्यता हे नेपालया सभ्यता खः । अले छगू शब्द बौद्ध-धर्मया अस्तित्व हे भीगु अस्तित्व खः । थव खँ भीगु पुलांगु लिखित साहित्यं व न्हूगु मुद्रित साहित्यं तथा भीगु कलाय दुबिना च्वंगु बौद्ध कलां न्वं वाइ । खः मखु धाई । माःसा लवायेत नं तयार जुइ !

भीसं थव थःगु मौलिकत्व स्थीर याना सदा विश्वया न्ह्यःने न्हाय् तथा च्वनेत दके न्हापां लुम्बिनीया सुव्यवस्था याये माः । लुम्बिनी व स्थान खः, गन देशया कुंचां कुंचां निसें मनूत वया दर्शन याः वइ । उकिं अनया उन्नति व सुव्यवस्था याना मतयेगु भीगु लापरवाहीया दसु तथा तयेगुथें खः । थव हे विचारं भीगु नेपालया छगू मात्र अन्तर राष्ट्रीय बौद्ध-संस्था ‘धर्मोदय सभा’ थःगु लहाते थव ज्याया भार काःगु दु, तर थुकीया बोम प्रत्येक नेपालीतयगु बोहले लाना च्वंगु दु । वंगु १ फरवरौ १९५३ स ‘लुम्बिनी धर्मोदय समिति’ या स्थापना नं नेपाल सरकारया आदेशानुसार जुल । सरकारं उक्त समितिया लहाते थव पवित्र स्थाने वइपिं यात्रीपित सुविधाया निति लँ दयेकेत भिदो दां बीगु निश्चय याःगु खँ नं त्वपुया च्वंगु मखु । तर धात्थें धाल धाःसा, लुम्बिनीया लँ छको लुमंका ल्याः याना स्वल धाःसा भिदोसाइ

दामं लुम्बिनी लें बिच्चे बिच्चे यात्रीतय् लं लि थङ्ग्या
 ध्वापुं ध्वापुं छिना वने मालीगु न्यागू खुसिचाय् ता
 तथा बीत हे पाय्छि जुइ मखु । तथापि व पवित्र स्थानया
 लागी सरकारं व फूफुपिसं पवित्र दान आवश्यकतानु-
 सार याइ धयागु समिति आशा नाप नापं विश्वास नं
 याना च्चंगु दु । थ्व हे विश्वासं याकनं हाले हे समिति
 छको मुनाः सरकारयाके ध्यवा कयाः लैया ज्या छुना
 यके फइ धयागु आशा तथा विश्वास याये फु ।

थौं लुम्बिनी छुं महुनिसां छम्ह भिक्षु दु, गुम्हसिनं

यात्रीपित आवश्यकतानुसार यथा शक्ति सुविधा बी ।
 ल्हासाया श्रद्धालुपिसं ब्यूगु चन्दां छुं भति यात्रीपित
 माःगु खाता, लासा (सतरंगी) फुंग, थल बल, हिटी
 आदिया सामान्य सुविधा जुइ धुंकल धासां ज्यू । बुलुं
 बुलुं अनेक यात्रीपितसुविधा बीगु व लुम्बिनीया उन्नति
 यायेगुली समिति सतत प्रयत्न याना च्चंगु दु । वस्तुतः
 समितियात सकसिनं फक्क त्यवा बिया याकनं लुम्बिनी-
 यात न्हापाया थासे तये हया अन्तर राष्ट्रीय बौद्ध-
 देशे न्ह्यःने न्हाय् तयेगु भीगु परम कर्तव्य खः ।

जय लुम्बिनी !

समाचार—

कान्तिपुर नगरे कठिन महोत्सव—थ्व वंगु
 कार्तिक १७ गते, सोमबार खुनु सुथंनिसें स्वयम्भूस्थित
 आनन्दकुटीस आपालं नर नारीपि एकत्रित जुल । नेपाल
 देशे थेरवादी भिक्षु शासनया पुनरागमन जुसेनिसें
 न्हापा मजुनिगु महान आनिसंस (गुण) दुगु कठिन-
 वस्त्रदानया पुन्यकार्य सम्पन्न जुल । कठिन-वस्त्र
 दान बी न्ह्यव हे भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरं उपस्थित
 परिषद्दयात पञ्चशील व अष्टशील बिया बिज्यात ।
 भिक्षु अमृतानन्द स्थविरं कठिन चीवर सम्बन्धे आव-
 श्यकीय खँ छत्वाचा कना बिज्यासे “उपासकोपासिका-
 पिनि पाखें याना ह्ये माःगु शासनिक चिरस्थायी कार्य
 मध्ये थ्व थौंयागु कठिन महोत्सव नं छगू महत्वपूर्णगु
 ज्या खः” धका धया बिज्यात । न्हिने ३ वजेति
 कठिनानिसंस व अनुमोदन धर्मोपदेश याना बिज्यासे
 भिक्षु अमृतानन्द स्थविरं थथे धया बिज्यात :—

“नेपाल देशे जक मखु परन्तु मेमेगु बौद्ध देशे नं
 बुद्धशासनया घःचा न्ह्याकेत भिक्षुसंघ व दायकपि
 निखलस्यां सहयोग मदेकं मगाः । विशेषयाना थौंकन्हे
 नेपाल देशे बुद्धशासनया प्रचार व उन्नति बांलाक यायेत
 वर्तमान समयानुसार आधुनिक शिक्षाया नाप नापं

थःगु त्रिपिटक धर्म-विनयया गम्भीर अध्ययन याथे फयेके
 माः । थुकिया निंति याकनं हे भीसं भिक्षुपिनि लागी
 विद्यालय छगू स्थापित याये माः । थ्व भिक्षु विद्यालयया
 निंति भीसं सर्वप्रथम मेमेगु बौद्ध देशं जूसां विद्वानपि
 आह्वान यानाः सेने-कने यानाः लिपा भीसं भीसं हे भी
 मचा-खाचातय् लागी विद्यापीठ आदि स्थापित याना
 शिक्षात्मक व रचनात्मक रूपं धर्मदूतया ज्या याये माः ।
 अन्यथा नेपालीतय् बौद्धसंस्कृति व नेपाल भाषा सहित
 नेपाली संस्कृति हे नं उचितानुसार उन्नति याये फइ
 मखु ।”

वसपोलं थःगु भाषणे थथे नं न्ह्यथना बिज्यात कि
 नेपालया पिने च्चंगु देशत नाप नेपाल नापं गुलि बौद्ध-
 संस्कृतिया नातां सम्बन्ध दु उलि मेगु कारणं महु ।
 अतएव अन्तर्राष्ट्रे नेपालयात प्रतिष्ठा दयेकेत बौद्ध
 धर्मया माध्यमद्वारा आदर्शमय शिक्षाया प्रचारया नाप
 नापं थःवंथः कत्ताकेगु भाव दयेका, वं वयात वं वयात
 म्हसीकेगु परमावश्यक । गुकिं यानाः नेपालया उन्नति
 व अभिवृद्धि मजुइ मखु । धर्म प्रचार धयागु उक्तथं जुइ
 माः गुक्तथं याःसा जनता शिक्षित व सभ्य थ जू ।

अन्तस वसपोलं आनन्द कुटीया उन्नति कार्यस

तापाक च्वना वा सतिक च्वना शुभेच्छा याःपि, याना-
चर्चपि व याइपि सकसियां लागी शुभमंगल प्रार्थना
याना विज्याना सकल सत्व प्राणीपिनिगु नं मंगल
कामना याना विज्यात । अनं लिपा भिक्षु संवरं प्रदीप-
पूजा याकाः पुन्य कार्य विसर्जन याना विज्यात ।

समाचार वःगु दु ये श्रीघः विहारे, ख्वपे भिक्षु
रत्नज्योतिया पाखे नं सकल भिक्षुसंघपि विज्याका
बांलाक कठिन महोत्सव सम्पन्न यात ।

× × ×

भिक्षु महानाम—हाले हे 'धर्मोदय'या सम्पादकजु
भिक्षु महानाम लुम्बिनी पुनरुद्धारया ज्या ज्वनाः नेपा
विज्याना वंगु नवम्बर ४ तारोख खुनु कलकताय् लिहाँ
विज्यातं । नेपाले विज्याः जोद्धि वसपोलं विशेष याना
'धर्मोदय'या प्रचार सम्बन्धे आपालं सज्जनपि नाप
लाना खँ लहाना विज्यात ।

× × ×

भिक्षु धर्मालोक स्थविर—धर्मोदय सभाया उप-
सभापति भिक्षु धर्मालोक स्थविर लुम्बिनी गत महीनाय
नेपाले थ्यंक विज्याना आनन्द कुटीस विज्याना चंगु
दु । वसपोल छुं महीना लिपा हानं लुम्बिनी तुं लिहाँ
विज्याइ धयागु नं सः न्यने दु ।

× × ×

ज्योति ब्रादर्स—जिमि 'धर्मोदय' या शुभेच्छुक
व हितेषी ज्योति ब्रादर्सया हेड आफिस वंगु न्हू-दँया
लक्ष्मी पूजाया साइते परिवर्तन जुल । उखुनु हे बहनी
महाबोधी सोसाइटीया व धर्माङ्कुर विहारया भिक्षुसंघपि
विज्याका शुभकामना यासे न्हूगु हेड आफिसे
परित्राण नं याकूगु जुल ।

थ्व नं लये तातां सकसितं न्यके बहगु खँ खः कि
ज्योति ब्रादर्स थःगु न्हापायागु हेड आफिस 'धर्मोदय'
यात ज्यायेत त्वता विल । गुकीया लागी 'धर्मोदय' जक
मखु, अपितु 'धर्मोदय' या पाठक पाठिकापि नं ज्योति

ब्रादर्सया आभारी जुइ । नाप नाप सकलया पाखे
धन्यवाद नं बी ।

परिवर्तित आफिसया ठिकाना थथे—

ज्योति ब्रादर्स

पी० ११, न्यू हावडा ब्रीज आप्रोच रोड,

कलकता—१

'ख्वपय् साहित्यिक गोष्ठी'

वंगु कार्तिक २ गते खुनु श्री विज्ञान बहादुरया बैठके
'नेपाल साहित्य मन्दिर' पाखे छगू साहित्यिक गोष्ठी
जुल । गुकीस आपालं साहित्यकार व साहित्य
महारथीपि भाःगु जुल ।

सर्व प्रथम स्वर्गीय भी प्यम्ह साहित्य महारथी-
पिनिगु पुण्य स्मृती श्रद्धाञ्जलि अर्पण यात । अनं बाखं
कविता व निबन्ध न्यकेगु ज्या यायेगु शुरु जुइवं मा०
भवानी प्रसाद बी० ए०, श्री रमापतिराज शर्मा, श्री
रामचरण प्रधानाङ्ग, श्री रत्नसुन्दर सायंगु बी० ए०, श्री
आनन्द राज अमात्य, श्री तिलक बहादुर कायष्ठ, उमा
देवी, श्री बद्रि प्रसाद आदिपिसं थः थःगु कविता छ्यो
संकुं संकुं न्यका दिक् । अनं श्री सर्वज्ञ मल्ल, बटूक लाल
जोशी, अमृतमान वजाचार्य, दामोदर प्रसाद प्रधानाङ्ग
आदिपिसं बाखं न्यका दिल । दके लिपा श्री तेजेश्वर
बाबू, श्री सूर्यबहादुर 'पिवा', मा० भवानी प्रसाद बी०
ए०, श्री गणेशप्रसाद मानन्धर, श्री केशवजु आदिपिसं
निबन्ध च्वना दिल । अनं लिपा 'नेपाल साहित्य मन्दिर'
या पाखे मन्दिरया अध्यक्ष श्री सूर्यबहादुर 'पिवा' भाजुं
न्वं वाना धया दिल—थौं थ्व नेपाल भाषां भौ थाय्
ख्वपय् साहित्यया चर्चा याये खंगु व छिकपिं भाया
सभा सफल याना दीगु 'नेपाल साहित्य मन्दिर' गबले
त्वमंकी मखु । अनं वेकःनं मां भाय्यात त्वतेव भीपिं
मां मदुपिं पुतापिथे जुइ धका नं धया दिल ।

[ल्यंगु प्यंगुगु कवर पृष्ठे]

ग्राहक दान

‘ग्राहक दान’ भीगु भाषा, साहित्य, धर्म उन्नतिया लागि चाःगु छपु न्हूगु लँपु खः। भीगु भाषा, साहित्य व धर्म उन्नतिया लागि ग्राहक दान यज्ञ याये माला च्वंगु दु। थुकी छुं शंका मदु कि ग्राहक दानं भीगु साहित्य उन्नति जुइ मखु। थौं भीगु भाषां गुलि पत्रिका पिहां वया च्वंगु दु ग्राहक कमया कारणं गुगुं पत्रिका मद्या धडगु मदु। उकिं फुफुपिसं जन्मदिं वा मेमेगु थः योगु उपलक्ष तयाः प्यम्ह, खुम्ह, भिम्ह, सच्छिम्ह गोम्ह फु वम्ह ग्राहक दान याना दिसँ।

ग्राहक दानं ध्यवा मदया वा मेमेगु छुं न छुं कारणं लय्-पौ व्वने मखना च्वंपिं, व्वनेगु तिव्र अभिलाषा दयाः नं ‘छुयाय् !’ धया च्वंपिं असहायपिन्त सहायता बीगुया नाप नापं थःगु राष्ट्रया मनूतय्त तुयू जः बीगु नं खः।

ग्राहक दान मेमेगु दानथें आपाः माःगु दान मखु। भिम्ह ग्राहक दान याना दीत स्वीतका दसा गाः। वथें सच्छिम्ह जूसा स्वसः। अथे धका थव दान तुच्छ जुइ नं फड मखु। साहित्ययात त्यवा बीगु वा साहित्य प्रेमी अपो देकेगु दान जूया निंति थुकोयात साहित्ययात जीव दान बीगु धासां ज्यू। अनं मनूतय् हृदये बुद्धवाणी दु छुया बीगु जुया निंति धर्म दान नं धाये फु। बुद्धं कना विज्यागु दु—“सब्ब दानं धम्म दानं जिनाति।”

स्वंगुगु ग्राहक दानया विशेषता खः कीर्ति ! छिगु नां दके न्हापां साहित्य व भाषा प्रेमीपिसं नुगःलं निसें काई। अनं छिगु सहायतां लय्-पौ व्वम्हं न्हि छको छिगु नां मकासां लय् छको ला अवश्य काई। दके लिपा जिमिसं काये, छाय्धाःसा छिसं जिमिसं पिकया च्वनागु लय्-पौयात त्यवा जक व्यूगु मखु, अपितु उद्देश्य-यात नं त्यवा व्यूगु खः। जिमिगु उद्देश्य थव मखु कि लय्-पौ पिकया ध्यवा कमाय् याना सभाया धुकू जायेके। जिमिगु छगू मात्र उद्देश्य खः फक्क आपा भी देशवासीपिन्त थःगु साहित्य थःमं म्हसीके बी, साहित्य प्रेमी अपो देके, लय् लय् देशवासीपिनिगु नुगःले न्हू न्हूगु ज्ञान व शिक्षा मुनाः बी, बुद्ध भगवानया पवित्र उपदेश प्रचार याये। छिगु ग्राहक दानं यानाः थव जिमिगु शुभेच्छा सफल जुइ, अले भीगु देशे याकनं अन्धकार हटे जुइ।

उकिं फुफुपिं श्रद्धालु, धर्म प्रेमी, स्वदेश प्रेमीपिसं फक्क ग्राहक दान याना दिसँ। जिमित हर्ष दु कि ग्राहक दानया महत्व खंका स्वम्ह महाशयपिसं ग्राहक दान बिया दिल। वेकःपिन्त जिमिसं धन्यवाद सिवाय् मेगु छु बी ? आशा याना मेमेपिं श्रद्धालुपिसं नं याकनं थव दानया अनुकरण याना दी।

व्यवस्थापक—“धर्मोदय”

४, रामजीदास, जेटिया लेन

कलकत्ता—७

[४८ पृष्ठया ल्यं]

श्री कविवर चित्तधरजुं भावुकतां कःगु ख्वाः
क्यना सकसितं सम्बोधन याना धया दिल—ख्वप
न्हापा राजधानी तक नं जुइ धुंकुगुलि, थनं हे श्री
सिद्धिदास, श्री जगतसुन्दर मल्ल, श्री सिद्धिचरणथें जापिं
साहित्यिकत पिहां वःगुलिं ख्वप देयात नं कम खने
मज्यू। अनं वेकःनं साहित्य मन्दिरया 'मत' नांयागु
हस्त लिखित पौ पिकया च्वंगुली हर्ष प्रकट याना धन्य-
वाद अर्पण यात। नाप नापं 'याकःमिया चा' सफू छगू
नं लःल्हाना बिल। अले दके लिपा सभापति श्री
भवानी प्रसाद मिश्र बी० ए० नं सभापति पदं न्वं वाना
दिल। वेकःनं थःगु भाषणे अन्ते 'नेपाल भाषाया
भण्डार जायेकेगु थ्व भाषा भाषीतयगु कर्तव्य जक
मखु, मेमेगु भाषा भाषीपिनिगु नं मानवीय ज्या खः'
धका धया सभाविर्सन याना दिल।

भ्वाथःगु लं फिना नं न्हूगु सफू
न्यायगु युग वल !

थः मचातय्य मचानिसें व्व व्वं मज्जा दइगु, याकनं
नं ग्व आखः नाप नापं सफू व्वने फेक धिना आखः नं
महंसीगु रूपं च्वयातःगु न्हूगु सफू—

हे मस्त दँ ! दँ !! १३२

व्वंका दिसँ— भी मचा १३६

लोक-नीति १७५

धर्मया सवा, भाषाया सवा तथा साहित्यया सवा
सीके मास्ते वोसा नुगःलं निसें—

नुगः ११४०

व्वना दिसँ— गृही विनय ११

महाचीन यात्रा २१

बुद्ध-जीवनी ११

सफू दइगु थाय्—

श्री घः विहार नघ टोल

कान्तिपुर, नेपाल।

व्वीन !

व्वीन !!

व्वीन !!!

सु ?

नेपाल भाषा भाषी मचाखाचातय प्रतिनिधि जुइमह 'मचाखाचा' लय-पौ

'मचाखाचा' प्वाठे दये धुंकल। याकनं हे बुइन। नाना प्रकारया बालोपयोगी लेख, कविता, बाखं
व क्पिपति छायेपा थ्व छिकपिनिगु न्ह्यःने च्वं वइ। थुकी (१) 'मचाखाचा रेडियो', (२) 'हिले मते न्हि',
(३) 'पौ थ्यन', (४) 'मचाखाचा क्लब', (५) 'छिमिसं स्यूला ?', (६) 'मचाखाचा बुद्धिकासा', (७) 'मचा-
खाचाया खँ' इत्यादि स्थायी स्तम्भ नं च्वनी। अयूसां तभि मू० मोह ४) तका जक। थौं हे ग्राहक
जुया दिसँ। थःगु प्रति सुरक्षित याना दिसँ। आपाः प्रति छापे जुइ मखु। लेख, कविता, बाखं, न्हीकीगु
खँ, चिट्ठी, ध्यवा सम्पादकया नामे छया हइ दिसँ।

भारतीय डाक द्वारा—

सम्पादक—'मचाखाचा'

मचाखाचा कार्यालय, बिरगंज

पो० रक्सौल, एन० ई० आर०, (चम्पारण)

नेपाली डाकं—

सम्पादक—'मचाखाचा'

मचाखाचा कार्यालय

बिरगंज, नेपाल।